

Poština plačana v gotovini.

SLOVENSKI UČITELJ

*Pedagoška revija
in glasilo
Slomškove družbe
v Ljubljani*

5-6

Leto XXXIV

1933

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dom« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovenskega Učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Vsebina št. 5.-6.: Moralna plat denuncijantstva. Dr. Gogala Stanko. — Vzajemno delo na šoli. Alfonz Kopriva. — Šesti kongres »Mednarodne zveze za novo vzgojo«. Anica in Minka Očakar. — Kako usmeri učitelj pouk k zaposlenju mladine, da s tem odvrta brezdolje in čuva gospodarsko blagostanje kmetijskih domov. Fr. Žukovec. — Vzgojni pomen potovanja v tujino. Etbin Bojc. — Naš položaj na Koroškem. Vojteh Čuš. — Posebnosti kanadskega šolstva. Dr. L. Sušnik. — Izobrazba naroda. — Književnost. — Zapiski. — Obzornik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapranejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljsko in šolarsko. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

V zvezi s številnimi strokovnjaki in s posebnim sodelovanjem gg. L. Bopp, H. Brunnengräber, F. K. Eggersdorfer, M. Ettliger, J. Göttler, G. Grunwald, K. Haase, W. Hansen, J. Mausbach, A. Pfennigs, G. Raederscheidt, H. Schmidkunz, J. Schröteler, J. P. Steffes izdal »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster im Westfalen«.

Zvezek I.: Abendgymnasium bis Kinderfreunde. V platno vezan 28'80 Mark, v polusnje 32'40 Mark.

Zvezek II.: Kinderfürsorge bis Zwangszustände. V platno vezan 32 Mark, v polusnje 36 Mark.

Naroča se pri knjigotržnici Herder, Freiburg im Breisgau.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXIV. Ljubljana, 1. junija 1933.

ŠTEV. 5-6

Moralna plat denuncijanstva.

Dr. Gočala Stanko.

V svojem predavanju pri zboru mladeža »Triglava« o slovenskem vzgojnem problemu je izrazil dr. Stanko Leben to najosnovnejšo misel, da Slovenci vsedoselej nismo oblikovali svojega vzgojnega programa, da še nimamo svojstvenega vzgojnega ideala, da še nimamo svojega vzgojnega cilja in da se sploh še nismo izkazali na vzgojnem področju tako kot drugi veliki narodi. Ta misel je zelo zanimiva in tudi resnična. Vendar pa se mi zdi, da bo trajalo še precej časa, preden bomo prišli do svojega zagledanja vzgojnih problemov in ciljev. Zakaj zaenkrat je na nas še toliko navlake in tujege načina ocenjevanja in gledanja, še toliko vplivov tuje in tudi pedagoške kulture, da je mogoče še pre-zgodaj zahtevati jasno in svojevrstno našo pot v pedagoški kulturi, predvsem pa v vzgojni. Seveda je to le praktična plat tega problema, ki pa nas ne sme ovirati, da bi vendar resno stremeli za tem, da se nam končno izoblikuje naša pedagoška kultura.

Vsaj eno pa je vendar postalo že tako jasno vidno, da ne moremo preko njega, če razmotrivamo o svojstveno naši vzgoji. Je to duševna poteza, ki se tiče našega značaja in torej najosrednejše strani našega bistva. Od vseh strani si očitamo drug drugemu, osebno in v celih skupinah, da delamo zahrbtno, da nismo odkritosrčni, z eno besedo, da smo denuncijantski. Kakor je ta beseda težka in nepriljubljena, pa je vendar treba, da o njenem pomenu enkrat resno izpregovorimo, pregledamo njen izvor, njeno upravičenost in neupravičenost in skušamo najti kako pametno in uspešno vzgojno sredstvo, da se znebimo te poteze.

Ni moj namen ugotavljati tukaj, ali je ta poteza svojstvena za naš narodnostni značaj, ali je svojstveno slovenska, ali pa jo imajo mogoče v veliki meri tudi drugi narodi. Ne gre mi za narodnostno-značajno ali etnološko stran te čudne poteze. Tega nočem storiti iz enostavnega razloga, ker je vprašanje zame zaenkrat pretežko in zahteva vse preveč podrobnega in živega stika z drugimi narodi. Za odločitev tega vprašanja je vse premalo to, kar nam nudi šablonska psihologija narodov. Drugi razlog, da se ne lotim te naloge, pa je bojazen, da bi moral mogoče vendar ugotoviti, da to ni svojska človeška poteza, ki bi jo mogli najti tako pri tem, kakor pri drugem narodu, nego je svojsko naša narodnostna poteza. Ne gre mi torej toliko za načelno ugotovitev, kolikor za dejansko stanje, da imamo to čudno potezo v veliki meri

vsaj tudi mi in da postaja pri nas tako nekam splošna in značilna, da se slišijo glasovi, ki bi jo hoteli prav zato označiti kot samo našo. Naj bo torej tako ali drugače, naj bo to naša svojstvena lastnost, ali pa tudi samo slučajna in trenutna, vendar je treba odrezati gnoječi se del prej, preden zastrupi celo telo. To pomenja, da je naša zelo važna in konkretna vzgojna dolžnost, da skušamo to lastnost odstraniti in odpraviti tako pri poedincu, kakor pri celem narodu, pa tudi pri stanovih, kjer se je začela pojavljati že kar v vidni meri. Slednje pa velja, kot pričajo resnični dogodki, tudi za naš učiteljski stan, ki je na drugi plati vendar poklican vzgajati druge. Zato se nam tu čudno zamegli to vprašanje in ta naloga, ker je gotovo res, da nihče ne more od nečesa pristno preusmerjati drugih ljudi, če pa sam dela prav to, od česar bi hotel druge odvrniti. Zato pa je najprej naša lastna dolžnost, da si resno izprašamo vest o naši osebni in stanovski duševni potezi denuncijantstva in si to stvar pogledamo nekoliko od blizu. Naš namen pa je spoznati denuncijantstvo v taki luči, da bomo pristno in resnično občutili njegovo nevrednost in nepravilnost ter se odločili, da se nočemo še naprej poniževati in da nihče od nas ne bo več denunciral svojega tovariša, pa tudi kakega drugega človeka ne.

I.

Najprej velja o denuncijantstvu, da je to le bolj učeno ime za našo najbolj navadno h i n a v š č i n o in z a h r b t n o s t. Ime pomenja v prestavi naznaniti koğa, obtožiti koğa, povedati o kom kako obtežilno stvar in podobno. Vendar pa je v pojmu tega izraza važno še to, da se tako obtoževanje ne izvrši neposredno in na odkrit način, temveč zahrbtno in skrivaj. Najbolj značilni pojavi denuncijantstva so n. pr. p i s m a, ki jih pišemo ali s podpisom ali pa tudi anonimno, vedno pa za hrbtnost tistega, koğar se stvar tiče. Pišemo pa jih nekomu, ki ima moč in oblast in od katerega je obtoženi tako ali drugače, materijalno, moralno ali uradno odvisen. Tako n. pr. uradnik denuncira svojega tovariša, pa je obenem zelo ljubezniv in prijazen do njega. Saj bi hotel na ta način odstraniti vsako sumnjo od sebe, da je prav on tisti, ki mu je hotel škodovati. Take umazane stvari pa najdemo tudi v šolskem razredu, kjer se učenci ne tožijo samo javno in v razredu, temveč skušajo večkrat tudi na skrivaj in zasebno vreči na tovariše tako ali drugačno obtožbo. In zgodi se celo, da se najdejo učitelji in predpostavljeni, ki sami podpirajo tako denuncijantstvo in so celo veseli, da morejo zvedeti kaj zanimivega, predvsem pa kaj obtežilnega o svojih učencih in podrejenih. Zgodi se, da dopuščajo učitelji vsaj to, da jim pripovedujejo učenci to in ono o svojih sošolcih, o pojavih v šoli, o ocenjevanju svojega učitelja s strani součencev, vse seveda na skrivaj in zahrbtno. Čudno se mi zdi le to, da ne čutijo krivice, ki jo delajo denuncijantom samim, kakor tudi onim, ki so bili obtoženi in očrnjeni. Krivica storjena denuncijantom je v tem, da jih že s poslušanjem samim znova navajamo k takemu obtoževanju

in jih s tem delamo hinavske kar na obe plati. Po eni plati proti součencem, katerim se dobrikajo, ker hočejo kaj zvedeti od njih; po drugi plati pa do učitelja, kateremu se dobrikajo zato, da bi imeli od tega kako korist, da bi ravnal z njimi izjemno, da bi dobili zato dober red, pohvalo, odšli kaki kazni in podobno. Že v šoli moremo torej vzgajati bodoče denuncijante, prav tako pa imamo sredstva, da učencem enkrat za vselej vzamemo veselje do tega, če jih namreč sploh ne poslušamo, kadar obtožujejo svoje učence in jim celo odločno prepovemo še kdaj kaj takega storiti. Zahrbtost je torej prvi znak denuncijantstva in vprav v njem najdemo tudi prvo tako plat, ki jo moremo označiti kot nemoralno, najmanj pa vredno moža in žene, kot jih hočemo vzgajati danes, da bi postali o s e b n o s t i. Osebnost nikdar ne bo zahrbtna in ji niti na misel ne bo prišlo, da ne bi izvršila svojih sklepov odkrito in povedala vsakomur v obraz, kar misli o njem in kar misli storiti proti njemu ali pa za njega. Utegne se pač zgoditi, da osebnost ne bo pripovedovala tovarišu, kar mu je že in kaj mu še misli d o b r e g a storiti, pač pa mu bo vedno povedala, da je prisiljena iz teh in teh razlogov storiti to in to proti njemu, da bo povedala temu in temu svoje mnenje o njem in naj torej ve od kod bodo prišle take informacije. Seveda pa bo poskušala osebnost prej še drugačno pot, toda o tem še pozneje.

II.

Druga važna poteza denuncijantstva, ki prav tako kaže njeno nemoralno plat, je dalje s t r a h , da bi obtoženi zvedel, kdo ga je naznanil. To je sploh eden izmed úvorov za zahrbtni značaj denuncijantstva. Nekoga denuncirati pomeni namreč še to, močno se potruditi, da bi ostalo strogo prikrito, da sem vprav jaz denuncijant. Saj se premnogokrat zgodi, da nam kdo pripoveduje kaj o drugi osebi, pa vedno previdno, toda vendar odločno pristavi, da ni treba pripovedovati, kdo nam je to povedal in da naj ostane tajno njegovo ime. To je tudi pomen vseh anonimnih pisem, ki so danes vedno bolj v navadi in kjer se obtožujemo kar povprek, nočemo pa prevzeti za svoje izjave moške odgovornosti. Po tej plati je denuncijantstvo izraz človekovega strahu, še bolje pa je, če rečemo izraz njegove s t r a h o p e t n o s t i in n e m o š k o s t i ter n i z k o t n o s t i. Zdi se mi namreč, da bi človek, ki je n a s e p o n o s e n , nikdar ne mogel obtožiti svojega tovariša, pa hotel pri tem skriti svoje ime in odstraniti svojo odgovornost. Zakaj tako dejanje ima v sebi hudičevo zloben namen, ki je v védenju, da se od vsake obdolžitve gotovo vsaj nekaj prime (semper aliquid haeret), ostane vsaj sum ali pa se nekoliko omaje zaupanje. To storiti, pa ne prevzeti za tako dejanje svoje osebne odgovornosti, pomenja nemožato in strahopetno dejanje, ki ni vredno človeka, kot ga hočemo danes vzgajiti in ki naj bi izpremenil duha naše dobe.

Denuncijantstvo pa kaže strahopetnost tudi na drugo plat. Saj se utegne zgoditi, da so taka dejanja tudi n a r o č e n a , da jih n. pr. naroči

učitelj, predstojnik itd. V takem primeru pa imamo opravka z oboje - s t r a n s k o strahopetnostjo. Na eni strani je strahopetnost onega, ki je denuncijacijo naročil, in to strahopetnost lahko imenujemo tudi negotovost, nesigurnost, bojazen za svojo moč in oblast. Zakaj kdor je notranje močan in si je svest vrednosti ter pravilnosti tega, kar dela in odloča, temu ni treba naročati denuncijacij, ki naj mu pokažejo, kakšen je odziv na njegovo udejstvovanje, pokažejo pa tudi tiste poedince, ki so z njegovimi odločbami nezadovoljni in jim nasprotujejo. Le kdor samemu sebi prav ne veruje, da dela prav, kdor sam nima gotovosti o pravilnosti svojih dejanj, ta se boji kakršnekoli kritike in bi rad zvedel za nezadovoljneže in jih odstranil ali ustrahoval ali pa naredil neškodljive. Denuncijanstvo kaže torej celo dvojno strahopetnost in dvojno negotovost: strahopetnost denuncijanta samega, ki bi hotel ostati nepoznan in skrit tistemu, kogar je denunciral, razen tega pa še negotovost tistega, ki sprejema ali naroča denuncijacije, ker hoče s tem doseči neko zunanjo gotovost o tem, o čemer niti sam ni notranje gotov in se zato boji nasprotnikov. Strahopetnost je torej drugi nemoralni znak denuncijanstva.

III.

Poznamo pa še dve drugi lastnosti denuncijantstva, ki sta še mnogo bolj nemoralni. Vsako denuncijantstvo ima namreč dvojen namen. Prvi se tiče tistega človeka, kogar denunciram. Takemu človeku hočem namreč škodo v a t i, ali moralno ali pa materialno. Če pri kaki obtožbi ne najdemo tega momenta, potem to ni denuncijacija. Seveda utegne biti ta namen tudi zelo skrit in celo podzavesten in se ga denuncijant v trenutku mogoče niti ne zaveda. Ta namen pa utegne biti tudi tako pretkano in rafinirano zakrit, da ga je težko najti in izgleda obtožba kot n u j n o delo, ki je v splošno korist in celo v korist denunciranega. Običajno pa je tako, da ta namen ni tako zelo skrit in je denuncijantu prav zelo zavesten. Je včasih celo razlog, zakaj sploh koga denunciram. In vprav to je najbolj žalostna in nemoralna plat denuncijantstva, za katero človek ne more najti primernih besedi, da bi jo ožigosal. Je to poteza, ki kaže denuncijanta najmanj v n e s o c i a l n i luči. Mogoče pa bo prav, če rečemo, da je to nekaj takega, kar je č l o v e k a ne vredno. Storiti nekaj zato, da drugemu škodujem, to je huje kot človeški greh. Zakaj greh storimo večkrat le zato, da z njim dosežemo neko drugo, večinoma prijetnostno vrednost, ki nam prija. Storiti pa nekaj radi škodovanja samega, pomenja toliko kot storiti zločin radi zločina in greh radi greha. In tako dejanje imenujemo s a t a n s k o - z l o b n o, ne pa človeško. In res se zdi človeku, ki motri dejanje denuncijantstva neposredno in brez predsodka, da je tako dejanje nekam s a t a n s k o n e č l o v e š k o, ker je premišljeno v škodo sočloveka.

Toda najdemo še hujšo nemoralno plat denuncijantstva. Saj se utegne zgoditi, da denuncira nekdo z namenom škodovati sočloveku na ta način, da izpove o njem zahrbtno in skrivaje samega sebe nekaj resničnega in

takega, kar se je res zgodilo. Vendar pa se zgodi tudi to, da denuncira marsikdo drugega z namenom škodovati mu, pri tem pa izpove o njem neresnične stvari, ki si jih je ali kar izmislil ali pa jih je tako zlobno zavil, da jim je vzel resnično ozadje in resnični namen. To pa je storil zato, ker živi v njem ali sovraštvu do takega človeka, ali ker bi se ga rad znebil, ali pa ker misli, da mu je storil tak človek kdaj prej krivico i. t. d. In vendar moramo žal priznati, da se celo večina denuncijacij gradi na takih izmišljenih, povečanih, ali po svoje razumljenih dejanjih in izjavah, ki so postale na ta način res take, da morejo škodovati denunciranemu. To pa je poteza denuncijacije, ki ima v sebi še laž, potvaro resnice, pretiravanje in zavestno iskanje takih malenkosti, ki bi mogle vsaj navidezno izgledati kot obtežilne. Tudi v tem pa najdemo novo plat satanske zlobe, ki se je skrila v denuncijantstvo, ker hote in zavestno išče priložnosti za škodovanje sočloveku.

Kaj pa bi rekli celo o tem, če se take stvari dogajajo med stanovskimi tovariši, med katerimi bi morala vladati vez kolegijalnosti. Celu učenci imajo sami med seboj na to svojevrsten odgovor. Zakaj tudi med učenci vlada vez kolegijalnosti, kar pomenja, da so tako zaključena družba, da so tako navezani drug na drugega, so taka duhovna zajednica in si tako zaupajo med seboj, da vse, kar se govori med njimi, ostane samo v tem ozkem krogu in nihče ne prenaša ven in naprej. Če pa se vendar zgodi, da je med njimi kdo, ki izdaja take stvari, jih pripoveduje tudi drugim in mogoče celo učitelju, kateremu so pač najmanj namenjene, potem naredi součenci kratek proces — nabijejo ga. In če smo neposredni in brez predsodkov, moramo priznati, da odobravamo tako reakcijo učencev, čeprav bi mogoče kdo ne odobral načina, kako se ta reakcija pokaže. Čutimo namreč, da je kolegijalnost nezdržljiva z denuncijantstvom, in da eno takoj preneha, čim se pojavi drugo. Čim večja kolegijalnost, tem manj denuncijantstva, in čim več denuncijantstva, tem manj kolegijalnosti. Zato pa je danes dejansko tako, da je med nami vedno manj pristne kolegijalnosti, da si že skoraj ne zaupamo več, da človek res ne ve, ali je ta in ta še moj prijatelj, ali pa se samo dela tako, ker bi rad nekaj zvedel, s čimer bi mi škodoval in podobno. In vendar vemo vsi, da je tako stanje nevzdržno, da ubija ono intimno razmerje med stanovskimi tovariši, v katerem najde marsikdo v današnjih težkih časih edino uteho in zatočišče. Vsakdo mora imeti neko družbo, kjer se počuti tako »kot doma«, kjer mu ni treba na vse plati premišljati vsake besede in dejanja. In če taka družba niso več naši stanovski tovariši, je pač bolje, da ne vzdržujemo naprej niti videza s tem, da se imenujemo med seboj tovariši, prijatelji, sodruzi i. t. d. Mi potrebujemo prisrčne in resnične kolegijalnosti in zato obsojamo denuncijantstvo.

IV.

Toda je še ena plat denuncijantstva, v kateri ima ta sociološki pojav svoj izvor. Obenem pa je to še taka plat, ki daje denuncijantstvu največji

nemoralni značaj. Ni namreč vedno tako, da bi denuncirali drug drugega samo zato, da bi si škodovali, temveč večkrat nas vodi pri tem tudi ta namen, da bi na škodo drugega dosegli zase tako in tako korist in prednost. Reči moramo celo, da je to zelo pogosti razlog za denuncijantstvo in da je to celo ona gonilna sila, ki marsikoga, sicer dobrega in poštenega človeka, potegne k takemu dejanju. Zakaj priznati moramo, da smo vsi sebični že po svojem gonskem življenju naše podzavesti in bi zato brez naše duhovne in hotenjske plati izvrševali vse polno takih dejanj, ki bi se ravnala po načelu: človek je samemu sebi najbližji. Res je tako, toda le, če bi bil človek samo gonsko bitje. Toda mi imamo tudi svojo duhovno plat, sv. Pavel jo imenuje postavo duha, ki se bori proti postavi mesa, in zato smo ljudje, ne pa zveri, ki se med seboj grizejo za grizljaj. Nismo homo homini lupus, volkovi do sočloveka, nego smo ljudje do sočloveka in ga ljubimo ter spoštujemo. V ljubezni pa vemo, da je več vredno dajanje kot jemanje. In vendar se zgodi celo v stanu takih ljudi, ki so po osebnem zanimanju in po poklicu vzgojitelji in izobraževalci in tako oblikovalci bodočih generacij, da pride do denuncijacij, ki izvirajo iz želje po lastni koristi. Ta korist pa utegne biti ali materijalna, denar in služba ter boljše mesto, ali pa duhovna, priznanje, odlikovanje, ocena, odlično mnenje, persona grata i. t. d. Tudi o tem moremo reči, da je zelo umazana reč, pa naj se vrši kjerkoli in naj jo izvršuje kdorkoli, zakaj taka dejanja so samo znak naše nevzgojenosti, pa obenem še dokaz za neuspešnost našega vzgojnega prizadevanja. Zakaj kako naj se vzgajamo, če pa v najosnovnejših stvareh nismo vzgojeni. In škodovati drugemu v lastno korist, mislim, da je taka najosnovnejša stvar, ki gotovo predvsem in najprej zahteva vzgojnih ukrepov in vplivov.

Tako vzgojno vplivanje bi se predvsem moralo tikati premagovanja samega sebe. Je to sicer zahteva, o kateri radi verjamemo, da ne spada v naš čas in v stil današnjega človeka. Vendar pa moramo vedeti, da se je oni razbrdani individualizem, ki mu pravimo tudi sebičnost, tako močno razbohotil le zato, ker nam manjka moči premagati samega sebe in svoje koristi. Postali smo taki, da vedno in povsod vidimo samo sebe, svoje koristi in svoje uspehe in znamo vse ostalo, celo sočloveka, podrejata temu poboževanju samega sebe. In vendar smo poklicani zato, da gojimo med izročeno nam mladino tudi socialno vzgojo. To pa moremo vršiti najlepše na ta način, da najprej sebe socialno vzgojimo in skušamo biti toliko pravični, da priznamo tudi sočloveku kaj, pa vsaj to, da mu nočemo škoditi v lastno korist. Pozitivno bi mogli izreči to vzgojno zahtevo tudi tako, da nam manjka doživetega altruizma, ali po naše ljubezni do sočloveka, ki pa ni samo fraza in lepa beseda na sicer mrzlih ustih in v še bolj hladnem srcu, temveč doživeta resnica. Le zato, ker so naše duše prazne in ker ne poznamo drugega pogleda na sočloveka, kot onega, ki ga izražamo z vprašanjem: kako bi nam mogel

ta človek kdaj še koristiti, zato se je zgodilo, da smo postali tudi denuncijanti, toda denuncijanti v sebičnostni namen.

Moderni človek nosi na sebi svojstveno potezo, ki je sicer pristno človeška, pa je postala vendar vprav danes zelo izrazita. Mislim namreč na njegovo nevoščljivost. Saj skoraj ne znamo več privoščiti drugemu kaj dobrega, pa to ne glede na to, ali zasluži ali ne zasluži. Vse, prav vse bi hoteli pograbiti samo zase in čeprav imamo že veliko, nas še vedno bode v oči, da ima ta in ta človek, mogoče celo sorodnik ali pa stanovski tovariš, ta in ta uspeh in zato nekaj, česar mi nimamo. Ne znamo se zadovoljiti s tem, kar moremo poštenim in pravilnim potom doseči, temveč iščemo tudi nepoštenih, toda po našem mnenju še vedno upravičenih in korektnih potov ter sredstev. Saj današnjemu človeku prav nič več ne pomenja pravilnost in resničnost in vrednost ter poštenost, temveč samo še pametnost ali življenjska praktičnost. Zato se ne strašiti pred nepoštenimi sredstvi denuncijanstva, čeprav mogoče že sam občuti, da vendar ne dela prav. Toda prigovarja si, da so take stvari, ki nas ovirajo pri pametnem in doslednem pridobivanju novih koristi, le stari predsodki, ki ne spadajo več v naš čas.

S tem smo spoznali še zadnjo in četrto značilno plat denuncijantstva, ki prav gotovo ni nič manj nemoralna kot ostale tri.

V.

Če vse povedano razumemo, razumemo sedaj tudi pojav denuncijantstva. Razumemo pa tudi to, da ta pojav ni upravičen, ker ima toliko in tako težkih nemoralnih plati. Zato je naša moralna in stanovska dolžnost, da ga skušamo z vsemi sredstvi pobijati in odstranjevati. Kot sem že omenil, je to mogoče le na pozitivni način vzgajanja samega sebe in drugih. Kakor priznam, da je ta stvar ena najtežjih, pa je vendar edino sredstvo boja proti denuncijantstvu. Mogoče pa smo tudi občutili, da je denuncijantstvo radi svojih štirih značilnih potez tako grd madež na nas kot učiteljih in tudi kot nositeljih narodnostnega duha, da smo resno dolžni posvetiti mu dobršen del svojih duševnih moči in svojege avtoritativnega vpliva.

Naše vzgojno prizadevanje pa naj gre predvsem v te-le tri smeri. Najprej je nujno, da postanemo toliko odkritosrčni, da bi ne delali zahrbtno in na skrivaj drug proti drugemu, pa imeli na licu prijazen smehljaj in na ustih sladko besedo — dragi tovariš ali podobno. Vzgojno se moramo preusmeriti v to, da postanemo toliko močati in močni, velja to za može in za žene, da bomo hoteli in mogli prevzeti odgovornost za svoja dejanja tudi pred drugimi, ne pa se skrivati za hrbte drugih. Da bi mogel dati kdo izmed nas takemu človeku neposredno in močno doživetje, da je tako dejanje sramotno in poniževalno ter zato nevredno vsakega človeka, prav posebno še učitelja, o katerem smo že enkrat rekli, naj bi bil vsaj on osebno! Denuncijant pa je pač vse prej kot osebnost. Kakor nas je nehote sram prisluškovanja in odpiranja

tujih pisem, tako bi nas moralo biti še mnogo bolj sram, da bi koga naskrivaj obtožili nečesa, s čimer bi mu mogli škodovati, sebi pa zavestno koristiti. Za takó drágo plačano korist bi se moral vsakdo izmed nas prav lepo in že naprej zahvaliti, zakaj z njo vred si je dal madež nemoralnosti, katerega bodo videli drugi in ga radi tega upravičeno obtoževali. Pa tudi on sam bo ta madež zelo težko nosil in večkrat ga bo pekla vest za tako dejanje.

Druga stran, ki naj bi jo dosegli z vzgojo, je osnovna želja in usmerjenost vsega našega osebnostnega bivanja, da nikdar hote in zavestno ne bi hoteli nikomur škodovati. Kakor je ta stvar teoretično za vsakoogar takoj uvidevna, pa je vendar dejansko težko izvedljiva. Se že zgodi, da pridemo v tako čudne čustvene odnose do sočloveka, da ga tudi zasovražimo. In takoj se pojavi stremljenje, da bi mu kako škodovali. Pa iščimo prilike, kako bi to izvedli, in tako priliko večkrat najdemo v denuncijantstvu. Zato bi morala naša samovzgoja doseči to, da bi se imeli toliko v oblasti, da bi nas nikdar ne premagala naša reaktivna čustva in bi za nobeno ceno in nikdar ne hoteli nikomur škodovati. To bi moralo postati naše osnovno življenjsko vodilo. Prav posebno pa velja to za one poedince, ki so poklicani k temu, da duhovno in duševno oblikujejo druge ljudi, kar pomenja, da jim dajejo duševno in duhovno hrano. Za take ljudi, ki jih splošno imenujemo učitelje, velja, da so predvsem dajalci drugim; zato bi mogli zahtevati od njih vsaj to, da se njihovo kulturno dajanje nikdar ne izpremeni v to, da bi si med seboj hoteli škodovati. Zakaj taka reč ubija tudi možnost in veselje do kulturnega posredovanja drugim ljudem. Saj s takimi dejanji podkopujemo tudi tla šoli sami in njenim uspehom, ker rujemo proti živim nosilcem kulturnega šolskega duha.

Zadnje, kar bi hotel še omeniti pri vzgojnem prizadevanju proti denuncijantstvu, pa je, da bi pri naših odločitvah in dejanjih nikdar ne odločala samo osebna korist. To pomenja, da bi naše odločitve in dejanja morala biti vedno predmetno in stvarno utemeljena. Če že kaj ocenjujemo na svojem tovarišu, če se s čim ne strinjamo in smatramo za svojo dolžnost preprečiti kako njegovo dejanje, potem moremo zahtevati, da izvira tako ocenjevanje iz idejnih in stvarnih razlogov. Mogli bi se namreč že navaditi, da opuščamo pri takih vprašanjih popolnoma na stran naše osebne zadeve, in se odločamo le stvarno in zato načelno. Kadarkoli pa bomo uvideli, da naš tovariš ali sočlovek deluje v tako smer, o kateri smo sami prepričani, da škoduje neki ideji ali nekemu namenu, ki je po našem mnenju dosti vreden, in katerega hočemo mi z vsemi sredstvi podpirati in doseči, tedaj se ne bomo borili proti temu tovarišu zahrbtno in v lastno korist, temveč odkrito. Človeško dostojanstvo samo, kolegijalnost in predvsem moja prepričanost o vrednosti one ideje, za katero se sam borim, mi bo ukazala, da takega tovariša ne bom denunciral, temveč ga med štirimi očmi lepo prosil, naj tega nikar ne dela. Skušal mu bom razložiti svoje

razloge za njegovo opustitev takih dejanj. Končno ga bom opozoril, da je moja želja resna in mi je resna na tem, da se taka dejanja več ne ponove. Če tak lep opomin in prošnja ne bo zalegla, jaz pa sem še vedno prepričan, da moram braniti to, kar moj tovariš napada in zoper kar deluje, potem je pošteno, da ga ponovno, sedaj mogoče vpričo tretje osebe posvarim. Če pa še sedaj ne zaleže in čutim vendar potrebo varovati idejo ali stvar, za katero se borim iz stvarnih, ne iz kakih sebičnih namenov, tedaj tovarišu resno in stvarno razložim, da čutim dolžnost povedati to stvar tudi na drugem mestu, in naj torej ve, da sem jaz tisti, ki ga bo naznanil. Naznanil pa ga ne bom iz škodoželjnosti, temveč zato, ker čutim vrednost tega, kar on podira in zoper kar ruje. Tako dejanje sedaj ni več denuncijantstvo in tudi naznanjeni človek ga bo moral imenovati pošteno, čeprav bo prepričan, da je bil v svojem delovanju vendar on upravičen in da se moti njegov tovariš. Toda priznal bo obenem, da bi storil tudi sam na mestu tovariša prav tako.

Tukaj najdemo torej tretjo stran, katero moramo danes bolj in najbolj gojiti, t. j. poštenost povsod in v vseh stvareh. Zakaj nič ne more rešiti kaotičnega duha časa, nič zapletenih gospodarskih razmer, nič obupnega socialnega stanja in nič neenotnega in zbežanega človeka, kot edino le najpriprostejša in najdoslednejša poštenost. Ta duševna poteza pa je tudi ona, s katero se moremo boriti proti denuncijantstvu. In če res nočemo, da bi postalo denuncijantstvo naša stanovska sramota, pa tudi naša zelo grda narodna lastnost, nam je treba le vzgoje k poštenosti. Zakaj noben poštenjak ne bo nikdar denuncijant, vsako denuncijantstvo pa kaže na nepoštenost osebe, ki ga je izvršila. Zato pa resno hočemo in bomo tudi dejansko izvedli: vsakdo izmed nas bo tako notranje pošten, da nikdar ne bo postal denuncijant. Zakaj denuncijantstvo odklanjamo in se bomo borili proti njemu s tem, da bomo tudi druge skušali vzgojiti k poštenosti, ki obsega tudi odkritosrčnost in željo nikdar nikomur zavestno delati škode, kaj šele v našo osebno korist. Načelno se borimo proti vsaki nemoralnosti in zato tudi proti denuncijantstvu.

Vzajemno delo na šoli.

Alfonz Kopriva.

II.

(Dalje.)

Bodimo najprej v malem zvesti, da bomo mogli biti postavljeni čez veliko!

Toda, kako naj izvršimo to pretežavno poslanstvo, ko se zde preslabe naše moči? Nočemo biti oni, ki si zamišljujejo v svojih, v pretirani vzhičenosti segajočih zahtevah to tako, da bodi učitelj v svojem okolišu »duševni voditelj naroda, steber narodnega izobraževanja, ki v svojem področju uravnava življenje naroda, pravi vzgojitelj predšolske dece in mladine v pošolski dobi, vzgojitelj in voditelj staršev, svečenik v pravem po-

menu besede«. Drago Kveder pravi v svojem članku »Kritično osvetljenje dr. Žgečeve razprave: »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda« v »Popotniku« 1924, da bi bilo treba za tako odgovornost Atlasovih ramen. Tudi bi danes, ko »vzgojno« učinkovitejši činitelji, to so cesta, tovarna, razna udruženja, zunanji in notranji pojavi krize in ljudskega nezadovoljstva, lakote, pomanjkanja itd., preglašujejo tiho učiteljevo vzgojno delo v šoli in se torej dandanes učitelj še dolgo ne more smatrati kot glavni soodgovornik v vzgoji mladine, odklanjali vse take pridevke, s katerimi so n. pr. tako radi polnili stolpce razni dnevnikarji, kadar so pričakovali po pogostih donebnih pohvalah in pridevkih od pohvaljencev hlapčevskih uslužnosti.

Nazadnje pa bi še človek razumel, da pišejo tako dnevnikarji, toda nepravilno je, ako postavljajo take nenaravne zahteve stanovski časopisi, pedagoške knjige in revije, četudi pisane iz idealizma, kajti tudi ta mora upoštevati realnost, posebno danes, ko je lahko usodna vsaka potrata dobrih hotenj misli in sil. Seve, zgornje besede nikakor niso kritika dr. Žgečeve knjige, ki je imela namen, pisana iz vse polnosti in globin avtorjevega idealizma, uvesti učiteljstvo v popolnoma novo gledanje svojih visokih nalog, vzdigniti ga iz mrtvila stare šole in predsodkov ter urediti njegove misli in sile iz njegovih brezusmerjenosti po krivdi tesno povojnih let. Vsaka, kakršnakoli nova struja, je v nekih svojih zahtevah ekstremna, ali, bolje izraženo, preveč zahtevajoča za povprečnega človeka. Jasno pa je, da brez tistega posebnega zanosa in skrajnosti zahtev ne more nobeno gibanje računati na privlačnost predvsem mlajšega rodu, ki je in mora biti vselej nositelj in povzročitelj novih, svežih in silnih tokov v gibanjih človeške družbe. Tudi krščanstvo je pridobivalo, ne glede na to, da je to tudi božja institucija, samo s svojo neomajno brezkompromisnostjo, vedno silnejše število pristašev in ono brezkompromisno krščansko življenje velikih krščanskih žen in mož, kakor so bili n. pr. sv. Frančišek Asiški, nas vedno znova dovajajo s svojimi zgledi iz mlačne, udobne kompromisnosti k popolnejšemu krščanskemu življenju.

Brez vzorov in uspešnega gibanja ni dela. Tudi v pedagogiki ne, saj vprav ona prikazuje najvišje vzore.

Tudi dr. Žgečeva knjiga, ki je bila kot nekak uvod v novo dobo slovenskega šolstva, je kot taka morala postaviti maksimalne zahteve. Razmere in čas pa itak še vedno pri regulaciji idej zahteva in dela kompromise. Danes, po skoro desetih letih, tudi dr. Žgeč sam uvideva preotežkočenost za uresničenje spredaj navedenih zahtev na učitelja, saj v svoji knjigi »Ali spolna vzgoja res ni potrebna« posredno uvideva, da učitelj sam ne more biti edini preporoditelj narodove vzgoje, ko pravi, da mora postati znanost o vzgoji dostopna vsaki materi in vsakemu očetu, ki hočeta dobro svoji deci! (str. 20) Za to dostopnost pa zopet ni samo odgovoren učitelj, marveč predvsem dom, nato Cerkev, časopisje, založništva, radio, filmi, razne ustanove, ki se bavijo posredno z vzgojo naroda, kakor ljudske univerze, oblasti in sploh vsa javnost. Tudi Masaryk

pravi v knjižici Čapka: »Pogovori s T. G. Masarykom« (iz »Jugoslovana« 7. VI. 1931): »Verujte mi, da naša vzgoja šepa predvsem pri očetih.« To bridko resnico čutimo učitelji v šolah pač najbolj, ko nam podira skrajna vzgojna brezbriznost doma mnogo idealov, ki jih privzgamajo deci v šoli. Pa je zopet dom popolnoma sam kriv te brezbriznosti? Naj odgovarja pisec uvodnega članka »Slovenca« od 3. marca 1932: »Sodobna gospodarska kriza, ki zavzema vedno večji obseg, ni le nevarna našemu narodnemu blagostanju, temveč obstoja velika nevarnost, da omaje tudi vse zdrave temelje npravstvenega žitja med našim ljudstvom. Po pravici se dolži kapitalizem kot krivca obstoječega gospodarskega kaosa. Kapitalizem je namreč s svojim naukom o gospodarskem liberalizmu postal tisti kvas, ki je prvi pričel razkrajati osnovno celico človeške družbe, to je družino, in tako idejno pripravljaj pot družinskemu razsulu. Kapital namreč rabi delovnih rok, rabi delovnih moči, v katerih pa ne gleda družinskih očetov, ampak le posameznega najemnika.«

Cel niz vzgojnih činiteljev je torej, ki so vsi enako odgovorni za vsa npravnost razkrajajoča dogajanja v današnji človeški družbi in za njeno odtujevanje od nepotvorjenega krščanstva.

Zato bi bilo vsako naše predalekosežno poseganje v vse te vzroke z namenom, da jih odpravimo, skoroda Tantalovo delo, in to tako dolgo, dokler raznim materialističnim trustom ne postavimo nasproti mogočnega trusta vzgojiteljev vseh narodov, kateri bi v kali onemogočil vsako izrahljanje pridobitev civilizacije od strani posameznikov in družb v izkoriščanje in etično ter kulturno upropaščanje slabotnejših posameznikov, stanov, plemen in narodov.

V to svrhu, v zgradbo tako mogočne stavbe, pa bo treba milijonov opeke in kamnov, trdno izžganih in dobro izklesanih. Te opeke, ti kamni in ves mnogolični, najboljši »material« bodoče stavbe vzgojstva — to so vse naše šole vseh kategorij —; šele skupek istih bo omogočil one ideale, ki so jih imeli in jih še stavljajo največji vzgojitelji vseh narodov za njihovo osrečitev, za osrečitev vsega človeštva.

Najprej pa je treba pripravljati »material«, preizkusiti, izoblikovati in utrditi v novi ideji vsako posamezno šolo — opeko, kamen, jekleni del — nove zgradbe. Svetovne krize naša šola ne bo premagala, še omili jo težko. Pač pa more odpraviti krizo, vladajočo v medsebojnem delovanju učiteljstva na posamezni šoli. In ta — žal — obstoja in nevidno razdira, izpodjeda in zadržuje rast naših šol v dobrem, pravičnem in resničnem. Pričnimo tu z reševanjem stiske, najprej v malem, nato v velikem. Postanimo zvesti manjšim idealom, da bomo gospodarji velikim. »Kdor je v malem zvest, bo postavljen čez veliko.« (Mat 25, 23—24.)

(Dalje.)

Pravičnost.

Kaj nam pomaža pravičnost v zakonih, če je ni v srcih?

Anatole France.

Šesti kongres „Mednarodne zveze za novo vzgojo“.

Anica in Minka Očakar.

(Dalje.)

Naši učenci, skupno z učitelji pridelajo zelenjavo za celo šolo, gojijo krave, prašiče, perutnino, zajce, čebele in ribe. Zidajo enostavne hišice, delajo vodne sesalke, napeljujejo telefonske in električne žice — kot prometno sredstvo uporabljajo tudi avtomobile. Izdajajo časopis, ki zahteva 3—4000 tiskovnih znamenj in te v 4 do 5 velikostih. Dečki tope, ulivajo, sestavljajo, popravljajo, tiskajo. Otroci sestavljajo zanimive spise iz svojega življenja, učiteljstvo povesti za otroke. Prestavljajo koristna, leposlovna dela iz tujih jezikov.

Tako se uče tudi knjigovodstva, založništva. Učenci tudi svoje izdelke prodajajo, torej je naša šola tudi produktivna šola. Poleg tega se goji tudi godba, drama, slikarstvo in sport: potovanje, smučanje, jahanje, plavanje itd.

Poslušajmo učenca, ki nam govori o vsakdanjem življenju na Tamagawa šoli:

Vstanemo pred solničnim vzhodom in hitimo h kopianju. Potem se povzpne na našo 200 m visoko Sveto goro. Ko vstaja jutrnja zarja, se posvetimo molitvi. To je neobhodno potrebno v naši Tamagawa vzgoji. Nato pojemo nabožne pesmi. Ko pozlati solnce naše morje in gore, zapojemo našo narodno himno. Nato sledi telovadba.

Ko se vrnemo, hiti vsak k svojemu jutrnjemu delu: ta krmi živali, oni gre iskat mleko, ta zopet raznaša časopise, drugi imajo zopet opravilo v kuhinji, v gospodinjstvu. Sledi zajtrk.

Učimo se le dopoldne od 8—12. Štiri ure popolnoma zadostuje, več bi škodovalo. Ker delamo samostojno, smo polni navdušenja in obvladamo material navadno v treh letih, medtem ko se otroci v mestih z njim trudijo pet let. Pri poučevanju je koncentracija najvažnejša.

Poleti sledi kosilu ura počitka in spanja od ene do dveh. Nato sledi štiri ure praktičnega dela. To velja za vse, za učitelje, za nas učence dečke in deklice in tudi za najmlajše v otroških vrtcih. Zvečer slede igre, razgovori, godba, petje in filmi.

Druga tipična šola na Japonskem je »Jiyu Gakuen«, dobesedno predstavljeno: Šolski vrt miru.

Ustanoviteljica te šole je gospa Motoko Hani, ki je spisala mnogo knjig o veri, vzgoji, socialni reformi, domači ekonomiji.

V svojem globoko zasnovanem referatu »The School as a Social Unit and Factor in the Community« je izvajala sledeče:

Šola je družba, katera živi, raste in dela. V tej družbi, ki se neprestano izpreminja, je edino prava vzgojna metoda ona, ki dovoli otrokom, da se potom svojih lastnih izkušenj prepričajo, da lahko ustvarijo dobro družbo. Imeti morajo zaupanje, da bodo uspeli v tem delu.

Kaj pa je prav za prav lice človeške družbe? Vsak poedinec, otrok ali odrasel ima neodvisno osebnost. Poedinci tvorijo družine in velike in male družbe med seboj in pomagajo drug drugemu. Nato poedinci obogate družbe, iz njih zraste svetovna družba, katero podpirajo in skušajo izboljšati.

Sola, kjer živi veliko število ljudi skupaj, je tudi družba v miniaturo. Trudila sem se, da so na moji šoli deklice same spoznale, kaj je skupni življenjski ideal, in sklenila sem, da spremenim svojo šolo v familijarno družbo, ki jo vodimo skupno z otroki.

Dandanes mislimo, da je »družba« mnogo važnejša kot poedinec ali družina. Treba bi bilo, da zavržemo čimprej to zmoto. Naša šola je neke vrste profesionalna višja deklinška šola, ki je v vednem stiku z družbo in ki polaga največjo važnost na družinsko življenje. Prepričana sem, da je šola, ki se vodi v tem duhu, sama po sebi izvrstno vzgojno sredstvo, taka šola je najbolj gotova in najboljša preosnova družbe. Spremenimo staro idejo, »da šola usposobi učenca, da postane koristen ud človeške družbe« in poudarimo, »da v zgoja ustvarja novo družbo«. Brez dvoma, nepotrebno je, da bi bila šola ustanova, kjer se od leta do leta ponavljajo iste lekcije; ona mora biti nasprotno prava živeča družba. neprestano se razvija ona sama in tvori nov svet.

O veri je gospa Motoko Hani poudarjala sledeče: Mnogi mislijo, da mora biti vzgoja popolnoma ločena od vere. Če ne razvijemo verskega čuta, ki spi v vsakem človeškem srcu, bo v onem, ki občuti versko nagnjenje, to nadvladalo drugo, tisti pa, ki ga je izgubil, bo postal epikurejec. Resnično, če ne bi imeli vere, če nas ne bi razsvetlil Bog, ne bi imeli živeče duše. Ker živimo v nepopolnem svetu, obdani od egoistične družbe, je naša duša izgubila svojo primitivno gorečnost. Oni, ki iščejo, da nadomeste vero z materializmom, z nacionalizmom ali imperializmom, poizkušajo izzvati z vsemi pripomočki navdušenje ljudstva. Nihče ne more delati, če nima ljubezni, toda ona ljubezen, katere motiv ni čist, je zlo.

Če v šoli vzgojitelji in otroci niso v tesni zvezi, je nemogoče združiti srca učiteljev in učencev. Potem ni zdravil za svetovno gorje, kakor tudi, če učitelji, otroci in starši še niso spoznali, da morajo spoštovati nedotakljivost njihove osebnosti, da morajo skupno poklekniti pred Bogom, proseč ga, da jih vodi. — Mnogi morda mislijo, da je dolžnost cerkve in družine, da neujeta v otroku verski čut. Zdi se mi popolnoma napačno, da bi bili učni zavodi, šole oropane vsakega verskega življenja, da ne bi bila ista vedno pripravljena pomagati otrokom tudi v verskih vprašanjih in jim razgnati vse dvome. Po mojem mnenju, tako namreč nadaljuje gospa Motoko Hani, mora Japonec izvršiti važno nalogo: Dolžan je svetu, da izboljša z metodično vzgojo duha družine in da istemu določi pravo smer v harmoničnem skladu z vsemi težnjami novega rodu. Najvažnejša njegova naloga pa je, da praktično udejstvuje nauk o Bogu, našem Očetu.

(Dalje.)

Kako usmeri učitelj pouk k zaposlenju mladine, da s tem odvrta brezdelje in čuva gospodarsko blagostanje kmetijskih domov.

Franc Žukovec.

(Referat za sresko učiteljsko skupščino.)

Bodočnost naroda je v mladini, tega so se zavedali že stari narodi. Vprav danes sili sport in zdravstvo v ospredje, a to ni vse, kajti vzgojiti moramo do primerne višine otrokovo notranjost. Iz mladine moramo vzgojiti prave značaje, da bo mladina sposobna kdaj voditi svoj narod.

Vzgojitelji se moramo zavedati svoje odgovorne naloge, v katero smer naj narod izžareva svoje moči, da bo kos strašni konkurenci sosedov. Ali mislimo kdaj, da šola ne sme biti samo učilnica, ampak mora predvsem vzgajati, da vzgoji iz otrok ljudi, sposobne za sožitje z drugimi? Ako pa hočemo vzgojiti značajne ljudi, ki bodo nekdanj stebri naroda in države, ki bi bili v spodbudo svoji okolici, v korist človeštvu, v ponos časa, v katerem žive, tedaj se moramo pri vzgoji držati krščansko-pedagoških načel.

V življenju najbolj pogrešamo dobre vzgoje, ki naj izoblikuje in utrdi izrazite osebnosti plemenitih in kremenitih značajev.

Ker je človeško življenje kratko, nas sili, da se kolikor mogoče zgodaj in temeljito pripravimo na življenjsko nalogo. Izoblikovati je treba kmetijskega človeka, da bo kos svoji nalogi. Kmetova duševnost je usmerjena za spoznanjem vsega, od česar je odvisno njegovo življenje. Iz tega spoznanja sledi spoznanje vsega dobrega in slabega, ki ga ima od družbe.

Tako se mora tudi kmetijska mladina zavedati, da živi na zemlji, ki je skozi stoletja preživljala njih rod. Ker je način našega kmetovanja še precej zaostal, zato mora kmet dati vse svoje sile zemlji, ako hoče, da ga bo preživljala. Ravno vsled tega je treba kmetu znanstvene tehnike in organizacije dela, ker le tedaj se bodo pridelki tako pomnožili, da bodo kmetu lajšali skrb za vsakdanji kruh, lajšali njegovo težko in naporno delo in mu tako omogočili duševno izobrazbo.

Kakor imajo vse stroke podlago svojemu proizvajanju, tako so tudi kmetijstvu podlaga vse prirodoslovne vede, ki imajo za predmet živo naravo, vso njeno lepoto, ves njen misterij.

Socijalna zavest in znanost bi dajali kmetiskemu telesnemu delu kulturno vrednost in lepoto. Racijonalno delo bo okrepilo razredno samozavest kmetijskega ljudstva, vplivalo bo tudi na prerojenje družabne morale, ker bo odganjalo ljudi od brezdelja in pokvarjenosti in jih navajalo k delu in duševnemu zdravju.

Našo mladino mora predvsem zanimati, kako si ohranimo zdrave. Poznavanje človeškega telesa, njegovega zdravja in bolezni ter higijenski način življenja, je velike važnosti za naše ljudstvo in ves narod. Ravno

glede zdravja kmeškega prebivalstva ne smemo biti preveliki optimisti, kajti pešanje, bolehavost in oslabiljenost mater, katari in prehladi ljudi ter umrljivost novorojenčkov, nam jasno govore, da je v tem pogledu potreba še precej dela. Mnogo bolezni izvira ravno iz nevednosti in neprevidnosti, zato bomo tem lažje poučili ljudi, kako se morejo obvarovati bolezni. Narava, naravno življenje in higijenski pouk bodo ohranili naš narod zdrav in krepak. Mladino moramo prepričati, da je dolžnost vsakega človeka, da skrbi za zdravje radi sebe in okolice in svojega naroda, ker podpira zdravje blaginjo doma in naroda.

Pouk naj bi se iz sleherne šole prenesel v zadnjo gorsko vasico in kočo. Poglejmo v kaki atmosferi žive kmeški ljudje po svojih domovih. Tem ljudem je treba dopovedati, da naj se ne drže suženjsko reka: »Kakor oče, tako jaz« in da je zdravje prvi predpogoj blagostanja doma in zdravega naroda. Zlasti jih je treba poučiti o kužnih boleznih, o strežbi bolnikov, ker se tako ljudem lahko prihrani mnogo gorja in stroškov.

V zvezi s higijeno naj se poudarja, kako silno kvaren je za naš narod *alkoholizem*, ta rak-rana na našem narodnem telesu. Tu naj se mladini z drastičnimi primeri osvetli uničevalno in razdiralno delo alkoholizma, ki je upropastil že toliko kmeških domov. Mladino moramo vzgajati v treznem duhu, ako hočemo, da bo naš narod kdaj treznejši in da očuvamo narodno premoženje. Mladino moramo že v mladosti navajati, da bo svoj prosti čas koristno porabila in jo odvajati, da ne bo zapravljala zdravja, časa in premoženja po gostilnah in podobnih lokalih. Ako bomo samo s tem uspeli, da pridobimo mladino za to, da se bo ravnala po naših nasvetih, smo mnogo storili za blagostanje kmeških domov.

Šola tudi ne sme prezreti *nikotinizma* ter ga mora kakor alkoholizem povsod in pri vsaki priliki pobijati z besedo in zgledom. Zlasti pri odraščenejši mladini je treba zastaviti ves vpliv in ugled, da se jo odvrne od tega zla v gospodarskem in zdravstvenem oziru.

Mladina naj se zaveda, da so *gospodarske dobrine* važna podlaga zgodovinskemu razvoju. Naša zgodovina je zgodovina gorja in trpljenja. Naš narod je kmeški in ta narod je bil vedno žrtev gospodujočih slojev drugih narodov. Niso mučili naroda drugorodni narodi, ampak drugorodni oblastniki. Le spomin na nesrečno življenje naših prednikov vzbuja v mladini hrepenenje po svobodi in splošni socialni pravičnosti, ne pa spomin na slavne dni, ki jih nikoli ni bilo. Mladina naj čita zgodovinske vire in povesti, da bo spoznala s kako težkimi žrtvami je bila pridobljena naša narodna svoboda. Tudi v šoli naj se čitajo zgodovinske povesti iz dobe tlačanstva (Pod grajskim jarmom, Peklena svoboda itd.), iz dobe turških napadov itd. Tako bo mladina dobila pojme o srednjem veku, fevdalni dobi, našem uboštvu, trpljenju in krivicah.

Pri tem pa ne smemo prezreti zgodovine sedanjosti. O tej govore časniki in revije. Navajajmo mladino tudi na čitanje teh virov, da se privadi čitanju in da bo v pošolski dobi, mesto da bi se udajala brezdelju,

popivanju, kvartopirenju, raje segala po knjigah in drugih virih, ki so zdravi in izobražujoči. Zanimala jo bodo tudi poročila o iznajdbah, odkritjih in drugih dogodkih. Malokje se kmetska mladina tako navaja k samostojnemu mišljenju in presojanju kakor ob čitanju takih virov.

V zemljepisju zahtevajmo vedno, da naj se vadijo otroci, da tudi na karti pokažejo kraj, kjer se je kaj zgodilo. Zato naj bero časnike, kjer jih razni dogodki seznanijo s tujimi kraji in ljudmi, njihovimi šegami in navadami. Najprej naj otroci zasledujejo dogodke iz domačega kraja, nato iz sreza, banovine in države. Kmetški otroci naj zasledujejo tudi poročila o letinah v domovini in drugod, o cenah raznega blaga, o vremenu, naplavah itd. Eno samo potovanje v drug kraj jim razširi zemljepisne, zgodovinske, gospodarske, botanične in druge pojme.

Naše ljudstvo ni vajeno olikanemu vedenju in zaostaja za drugimi narodi. Nismo in ne smemo biti za komplicirane in pretirane oblike vedenja, pač pa moramo uvesti vsaj one oblike, ki so izraz spoštovanja in vljudnosti. Spoštovanje do drugega spola, spoštovanje do starih, obnemoglih ljudi, do revnih in malih otrok, ponižanih in razžaljenih mora živeti v srcih naših malčkov, mora se javljati v besedi, dejanju in kretnji. Ali moremo pričakovati od naše mladine, da bo vse to izpolnjevala, ako jo na to ne navajamo z besedo in zgledom, a ne samo šola, ampak to je dolžnost celokupne narodne inteligence. Ker podpira tudi to blagostanje doma, zato ne smemo držati rok križem, ampak iti moramo na delo, da obsejemo te mlade duše s plemenitostjo in uslužnostjo in da izrujemo iz njih src vse izrastke, ki često kalijo človeku življenje.

Vprašanje je, kdo naj vrši to vzgojo kmetške mladine? Najbolje bi to delo izvršil kmetški človek, ki živi kmetško življenje in pozna gorje in potrebe svojega sloja. A med ljudstvom ni takih primernih poedincev, ki bi vodili to vzgojo, za to nalogo ni še zadostne prosvitljenosti, te pa ni, ker mora kmetški človek vse svoje telesne in duševne sile posvečati pridobivanju svoje prehrane. Zato prehaja to delo na druge sloje, predvsem na učitelje.

Kdor bo hotel voditi kmetško vzgojo in omiko, se bo moral poglobiti v kmetško dušo in bo moral sodoživljati kmetško delo in kmetško življenje, s svojim duhom bo moral prešinjati naravo, pridelovanje, ponižanje, položaj človeka, ki se ne bori za čast, slavo in zabavo, ampak za svoj vsakdanji kruh; občutiti bo moral njegovo neenakopravnost v primeri z drugimi stanovi. Poleg tega mora imeti vzgojitelj kmetške mladine ono izobrazbo, ki mora postati izobrazba kmetškega ljudstva.

Kmetska mladina rada dela, ni pa vedno dostopna za izobrazbo. Na njeno kulturno razpoloženje vplivajo zlasti podedovane duševne dispozicije, družinsko sožitje, kulturni duh, knjige, časopisi, osnovna šola, cerkev, kulturne naprave v vasi ali bližini, vplivni vaščani, razvade, navade, bližina in oddaljenost od večjih krajev, gospodarske razmere, bogastvo, revščina itd.

Z ozirom na to so v raznih krajih razne stopnje razpoloženja. Ponekod je mladina nezaupna do vsega, da ji ne nudi neposrednega materijalnega dobička, upira se tudi pouku, ki bi ji pomagal pri delu v življenju. Zato ji ni mar organizacija, prezira časopis, knjigo, predavanja.

Šola bi morala biti križišče vseh življenjskih sil in pogonov, moralnih in gmotnih vrednot, križišče vseh komponent realnega stvarnega življenja, ki se odigrava po kmetskih domovih, ako hoče, da bo odgovarjala duhu časa in zahtevam družbe. Ne sme se omejiti le na gotovo plat življenja, na spoznavanje in dojemanje zgolj kulturnih vrednot, kakor tudi ne samo materijalnih, ampak mora zajeti ves tok življenja. Isto velja za učitelja. Brez jasnega pogleda v presek časa, poznavanja vsaj osnovnih činjenic, katerih sinteza je doba, v kateri ima oblikovati generacijo, je njegovo delo v šoli in izven nje brezuspešno in diletantsko.

Stvarno pa se v našem šolskem in izvenšolskem delu prerado pozablja na ono fundamentalno plat družabnega življenja, to je načina, kako človek s pomočjo prirodnih in sebi lastnih sil pridobiva in izoblikuje produkte, ki so mu potrebni za eksistenco in uredi gospodarstvo kot osnovo družabnega napredka, od katerega je zavisna civilizacija in kulturni napredek družbe. Nič ni bolj naravnega, da je stopil v tem kaosu gospodarski moment v ospredje. Saj je gospodarska kriza, ta nezogibna posledica sodobnega gospodarskega sistema zajela bolj kot kdaj prej naše narodno življenje.

Preden pa začnemo z vzgojo kmetske mladine, moramo poznati njegovo dušo. Rousseau je povzročil s svojo zahtevo povratka k naravi, da se je pojavilo zanimanje za kmetskega otroka, na katerega dotlej ni nihče mislil, za njegove duševne zmožnosti in vzgojno sposobnost.

(Dalje.)

Vzgojni pomen potovanja v tujino.

Etbin Bojc.

Kakor je nedvomno, da je sprehod po tujini za osebnostno kakor za narodnostno delo — zlasti še v današnjem evropsko-kulturnem sožitju — potreben in za presojo ter oceno lastne narodnosti, njenega posebnega stališča nujen, kar mi bo marsikateri cenj. čitateljev takoj v početku priznal, tako pa bo tudi držalo, da človeka spoznanje enega, odnosno nekaterih drugih narodov nekako strastno tira in naganja še k spoznanju ostalih, kolikor mogoče številnih. Če te je morda slučajno ali namerno zanesla pot na jug, boš hotel spoznati še razmere na severu, zapadu in vzhodu vseokoli točke, tistega naroda, kamor te je postavila usoda. Če se danes še tupačam smatrajo taka spoznavalna potovanja za »luksus«, naj pobijem tako mnenje z ugotovitvijo, da bi se z olajšavo in pomnoženo potovalno »akcijo« s strani merodajnih prosvetnih institucij vseh narodov kulturni nivo mnogo živahneje dvigal v okvirih posameznih narodov. Zlasti inteligenca bi morala vedno napraviti ta korak v tujino. Res, da velja pri tem često: »Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba«, za marsikoga,

ampak še važnejše je poudariti mimo tega, da domovine prav ne vidi tisti, ki je ni imel prilike pogledati iz tujine. Mi bi najbrž sploh ne imeli lepih pesmi, globokomiselnih sestavkov in velikopoteznih del Župančiča, Cankarja, Kreka in drugih, ki izražajo poveljano ljubezen do domovine, če bi ti velikani ne imeli prilike, živeti nekaj časa v tujini (vsaj na Dunaju!). Danes imamo pa najvišje znanstvene zavode doma, naši študentje se zbirajo ob domači univerzi in le v malem procentu gredo za semester ali dva na tuje univerze dovršit svoje študije ali kot »stipendisti«. Še ti se morda le preveč zabubijo med stene tujezemskih bibliotek, ali pa se zmamijo v materialističnem duhu sodobne civilizacije, ne da bi dovolj in s pravim očesom pogledali tudi preko njih in preko tega v resnično življenje tujega naroda, v žuborenje tuje kulture. Mesto, da bi se spustili v tujino po zdravo pašo, ki nam je nedostaje, kakor polete lahkokrili metulji in pridne čebele iskat medu na tuj travnik, pa se radi zbegajo v meglenem kaosu natrpne črkovne modrosti ali mamečih doktrin, izgublajo stojnost in pravi razgled čez vse tuje bogastvo brez stika z domovino, dokler nazadnje popolnoma ne utonejo v morju, ki so bili vrženi vanj — neizkušeni in nezreli. Treba pa je, da vsak res tvorni kulturni delavec pravilno zagleda domovino s tega pravega razgledišča — tujine in se potem vrne domov obogaten in prerujen z novimi močmi in ognjem.

Že potovanja po ožji in širši naši domovini, ko se za hip odmaknemo od okolja svojega stalnega bivališča in stopimo v okolje kakega oddaljenjšega kraja, dado mnogo potrebnega razvedrila človeku, predvsem še mlademu človeku, ki si ustvarja in gradi svoje obzorje, svoj most v svet. Zato ne moremo nič bolj priporočati in pohvaliti z vzgojnega stališča kot potovanja študentov iz kraja v kraj. Marsikomu je že to druga, boljša šola, ko si za počitnice prihrani nekaj denarja tekom leta ter pohiti z nahrbtnikom za nekaj dni po ožjem svetu domovine s staroslavno tradicijsko himno popotnih študentov na ustnih: »Pauper studiosus sum, peto viaticum.« Kdo ne bi ustregel tedaj mlademu, idealnemu popotniku, če išče zavetišča in opore, kdo ne bi ž njim pokramljal in mu dal kakorkoli pobude. Včasih ti potem še zabrenka in kaj zapoje v plačilo. O marsikaterem velikem možu je znano, da si je prav na takih potovanjih največ pridobil za izobrazbo, šolo in življenje. Kar čitajmo življenjepise naših pesnikov in pisateljev, znanstvenikov in drugih kulturnih velikanov, pa bomo videli, kako so z beležnico pri rokah nabirali narodno blago po naši domovini in se vneli za njeno bogastvo in krasoto. S spoznavanjem krajev in življenja ljudi vse naokrog pa se je zbudila v njih tudi ljubezen do tega malega, skromnega rodu, ki ga pa diči sicer nešteto izrednih vrlin; tista ljubezen, ki jim je k njih življenjskemu delu in stvarjanju potem prilivala večnega ognja, da so se vsega žrtvovali v zvestobi do njega. Naj za vzgled navedem morda samo prav lani proslavljenega našega velikega narodnega buditelja Slomška, ki je o njem znano, da je veliko preromal najrajši peš po domovini, a krenil potem še izven nje.

Ko sem se večkrat ob študiju tega moža vpraševal, čudeč se njegovi vnemi in ljubezni, ki se odraža v njegovih velikih delih, načrtih in činih, sem si mogel to največ razložiti iz njegovega zlasti za tisti čas izredno velikega duhovnega obzorja, ki si ga je pa ustvaril veliko prav na teh svojih potovanjih in z njimi zvezanih spoznanjih in doživljanjih. (Dalje.)

Naš položaj na Koroškem.

Vojteh Čuš.

I.

Vprašanja, ki naš narod prav v živo zadevajo, moramo vedno znova premotrivati. In za življenje važne misli si moramo pod različnimi vidiki tako temeljito ogledati in jih premotriti, da nam preidejo v meso in kri, da postanejo naša najnotranjša duševna last.

Med taka vprašanja in med take misli spada tudi zadeva, o kateri hočem v naslednjem pisati.

Slišal sem, da je nekdo rekel glede na pripadnike našega naroda na severni periferiji: Pustimo, naj bo vsak, kar hoče; če noče biti Slovenec, pa naj bo Nемеc! Kaj nas to toliko briga!

Kako je s to stvarjo? Tako mišljenje imenujemo individualistično. Geslo take miselnosti je: Kaj me brigajo drugi! Vsak za se, Bog za vse!

A baš v sedanjem času vedno bolj prevladuje spoznanje, da je individualizem zmota. Univerzalizem se proglašja kot odrešilen. Človeštvo tvori organično celoto. Nihče ne more reči: Kaj me brigajo drugi! Individualizem je herezija. Kako vse človeštvo tvori en organizem, eno družabno telo, lepo in jedrnato razmotriva profesor na univerzi v Inomostu dr. M. Gatterer D. J. v nekem misijonskem govoru: »Po krstu smo včlenjeni telesu Kristusovemu, Cerкви. Kot udje na tem skrivnostnem telesu Kristusovem ne smemo biti brezbrizni nasproti drugim, bolnim, mrtvim ali ločenim udom. Na tem telesu mora biti kakor v človeškem telesu, v katerem živi vsak ud ne samo zase, marveč tudi za druge. To je verski nauk. Zato kristjan ne sme biti zadovoljen z lastnim posvečenjem, marveč je dolžan, da skrbi tudi za rešitev drugih: zato ne sme biti brezbrizen nasproti tisoč milijonom paganov, marveč mora sodelovati pri njihovi rešitvi.«

Kar govori tu profesor-jezuit o organizmu skrivnostnega telesa Kristusovega, velja tudi o naravnih družabnih organizmih. Velja tudi o narodnem organizmu. — Dolžni smo torej, da se brigamo za svoje sorojake! Dolžni smo zlasti, da se brigamo za svoje najbolj ogrožene sorojake! Nekaj protinaravnega je, če kdo pravi: »Kaj me brigajo sonarodnjaki, zlasti oni, ki so ločeni od nas po državnih mejah!«

Če imamo naravno dolžnost brigati se za sonarodnjake ali konacijonale, imamo tudi pravico brigati se za nje. Dolžnost je prej nego pravica, je razlagal nekoč dr. Krek. Če imamo torej dolžnost, imamo tudi pravico.

Nihče torej nima pravice braniti nam, da se brigamo za brate po krvi in jeziku, pa če so tudi ločeni od nas po državnih mejnikih.

Po tem malo dolgem, a zdi se mi, umestnem uvodu, vprašam: Kak je naš položaj na Koroškem? Pod »naš položaj« razumem: položaj naših slovenskih rojakov. Ker so oni del našega narodnega telesa, po pravici pravim: naš položaj. Kako stoji z našo, to je slovensko Koroško? Kako stoji s Slovenci na Koroškem?

Odgovoriti moram: Slabo stoji z njimi! Treba je, da to dokažem.

II.

Koroška je imela l. 1800: 235.000 prebivalcev, l. 1850: 319.000, l. 1900: 367.000 in l. 1910: 387.000. Andrej Einspieler piše v svojem »Slovenskem prijatelju« l. 1861, da je imela Koroška l. 1860: 336.726 prebivalcev. Od tega jih je bilo 119.000, ki so živeli v 124 župnijah, v katerih se je pridigovalo izključno slovensko. Okroglo 10.000 jih je živelo v osmih župnijah, v katerih se je pridigovalo menjaje nemško in slovensko. V ostalih župnijah z 208.367 prebivalci se je pridigovalo nemško. Če prištejemo k 119.000 prebivalcem slovenskih župnij polovico, to je 5000 stanovalcev iz jezikovno mešanih župnij, najdemo, da je bilo l. 1860, torej pred 70 leti na Koroškem 124.000 Slovencev. Ker se je deželno prebivalstvo na Koroškem od l. 1850 do l. 1900 pomnožilo za 12% in se Slovenci na Koroškem vsaj tako hitro množijo kakor Nemci, bi moralo biti l. 1910 na Koroškem 140.000 Slovencev. A nemško uradno štetje jih je naštelo tega leta komaj 82.212! Torej skoraj 60.000 manj, kakor bi jih moralo biti po naravnem prirastku!

Le pogledjmo, kako so Nemci šteli! L. 1880 so naštelili na Koroškem 103.252 Slovencev ali 29,38%, l. 1890: 102.030 ali 28%, l. 1900: 90.495 ali 25% in l. 1910: 82.212 ali 21%! L. 1861 je pisal Andr. Einspieler: »Na Koroškem pripada daleko nad eno tretjino prebivalstva slovenski narodnosti.« L. 1910 so jih naštelili Nemci komaj še eno petino. A l. 1923 samo še 37.000! Ta številka je tako gorostasna in nemožna, da je pisal celo nemški (soc. demokratični) »Arbeiterwille«: »Trditev, da živi na Koroškem le še 37.000 Slovencev, je velika budalost! Šteli so se pač le oni Slovenci, ki pripadajo »Koroški slov. stranki!« — S polnim prepričanjem trdim, da živi še danes na avstrijskem Koroškem 100.000 Slovencev. A eno stoji: število koroških Slovencev pada in bo padalo vedno hitreje, pa ne morda vsled bele kuge, tudi ne vsled izseljevanja, marveč vsled ponemčevanja. Za kolikor pade število Slovencev, za toliko naraste število Nemcev. Poleg tega gre ves naravni prirastek deželnega prebivalstva v dobro Nemcem. In še eno je gotovo: stalno pada tudi število narodno zavednih koroških Slovencev. Stari narodni zavedni Slovenci umirajo, mladina pa je vedno bolj narodno indiferentna in vedno bolj nemško misleča in nemško čuteča. In če so Nemci naštelili od l. 1890 do l. 1910 na Koroškem 20.000 Slovencev manj, se nam v tem kaže vedno bolj pojemajoča narodna zavednost naših slovenskih rojakov na Koro-

škem! In to tudi ni mogoče drugače. To je predvsem vpliv ponemčevalne šole! Ta koroška šola - ponemčevalnica je pravi grobokop in rabelj koroških Slovencev!

III.

Nekaj nemoralnega je koroška ponemčevalna šola. V vsem javnem in zasebnem življenju koroških Slovencev se čuti zločesti vpliv šole-ponemčevalnice. Od l. 1870 je vpeljana utrakvistična, pravilno: ponemčevalna šola. Vzgojila je že dva rodova. Narodna zavednost ljudstva pada in vsled tega tudi število narodno zavednih slovenskih volivcev. Teh je še okroglo 10.000, nekaj manj. Socialdemokratska stranka ima na Koroškem 60.000 volivcev za seboj. Tretjino od njih, torej 20.000, tvorijo Slovenci. A ta stranka na Koroškem ni mednarodna, marveč je nemško-narodna. — Vsenemški liberalni Landbund prej Bauernbund ima na Koroškem za seboj 45.000 volivcev. Tudi tukaj bo tretjina Slovencev. V najnovjšem času volijo nekateri nezavedni Slovenci z nacijonal-socialisti (Hitlerjanci). Pri zadnjih volitvah v kmečko zbornico lansko jesen je v slovenski Ziljski dolini dobil mnogo slovenskih glasov nemški Christlicher Bauernbund (nemški krščanski socialci).

Kdo se bo čudil, če pretežna večina Slovencev na Koroškem voli z nemškimi strankami, če nam šole vso mladino vzgajajo v nemškem duhu.

Kako čudno dirne človeka pri srcu, če hodi jeseni, septembra ali oktobra, ko so na Koroškem na deželi počitnice, in sliši otroke na paši peti nemške pesmi! Slovenski otroci pojo na paši nemške pesmi! V šoli so se jih naučili. V nobeni šoli na Koroškem se ne poje slovensko. Slovenska koroška narodna pesem, ki drugod do navdušenja gane ljudi, je v lastni deželi pregnana iz šole! Tudi taka, ki bi bila primerna za otroke. Nekaj nečuvvenega je to! Človeka zgrabi sveta jeza, če pomisli, kako ponižan in zaničevan je naš slovenski jezik v koroški ponemčevalni šoli!

V tej nemoralni šoli slovenske otroke po načrtu hujskajo proti Slovincem in Jugoslovanom. Govore jim o jugoslovanskem sovražniku, ki je vdrl v deželo. Hotel je Koroščem vzeti domovino. Po stenah v šolskih sobah ali po vežah in stopniščih vise nemške propagandne slike iz plebiscitne dobe. Tu otroci gledajo kmečko ženo z odraslim sinom pred cerkvijo, mati ima molitvenik v roki in sin ji pravi: »Mama, ne štimajte za Jugoslavijo, drugače moram ajnrukat za kralja Petra!« Ali pa smrt v obleki jugoslovanskega vojaka, poleg pa kmet orje na polju in spodaj besede: »In SHS droht Krieg, Kärnten hat Frieden.« Drugje zopet slika Koroške z začrtanim plebiscitnim ozemljem in zraven besede: Ostanite Koroški zvesti! Bleibt Kärnten treu!

Učitelji kažejo do slovenskega jezika in do slovenske narodnosti samo prezir in zaničevanje. Samo z otroci 1. oddelka I. razreda govore slovensko. A slovenščina služi samo kot zasilno pomožno sredstvo.

Slovenci, katerim prokleta ponemčevalnica še ni zamorila slovenskega čutenja, so se ob plebiscitu dobro zavedali, da se morajo otresti

strašnega trinoga. Rekli so torej: »Proč od Nemcev! Proč z nemško oblastjo z naše zemlje! Na naši zemlji tuji rod — naj gost nam bo, a ne gospod! Svoboda in združenje z brati po krvi in jeziku! Ne bo nas tujec več teptal — naš rod bo tu gospodoval!« Nad 15.000 jih je tako reklo in glasovalo za Jugoslavijo. Žal, premalo! Prokleta ponemčevalnica je rodila sad, zastrupila je ljudstvo z narodno brezbriznostjo in z nemškim mišljenjem. Da se je plebiscit vršil, preden je bila koroškim Slovencem vsiljena nemoralna ponemčevalnica, pretežna večina glasovalcev bi bila oddala svoj glas za svojo narodno državo!

(Dalje.)

Posebnosti kanadskega šolstva.

Dr. L. Sušnik.

Uvod.

Daleč na nasprotni strani zemeljske oble leži Amerika in malo jih je bilo še pred nekaj desetletji pri nas, ki so vedeli kaj več o kulturnem vrenju na tej prostrani celini. A razdalje se venomer manjšajo in svet postaja čedalje bolj znan in med seboj povezan. Danes najdejo razni dogodki onstran oceana že tudi med nami močan odmev. Sočuvstvovanje med posameznimi člani človeške družine raste, solidarnost v kulturnih stremljenjih med narodi je vedno jačja. Saj se giblje razvoj povsod v podobnih nasprotstvih oz. v tekmovanju za zmagó sličnih načel.

Dolgo je bilo osredotočeno zanimanje Evrope predvsem na Združene države severnoameriške, v zadnjem času pa je narastel interes tudi za Kanado.

Angleški dominion K a n a d a meri 9,660.000 km², približno toliko kot vsa Evropa. Po štetju iz l. 1921 je imel 9·3 milijona prebivalcev (od teh ca. 110.000 prvotnih domačinov-Indijancev, eskimov i. dr.). Med belokožci je bilo 2·587 mil. Angležev, 1·173 Škotov, 1·108 Ircev, 2·453 mil. (28%) Francozov in še več drugih narodnosti.¹ V novejšem času je prišlo v Kanado že veliko Nemcev, Italijanov, Slovanov, Skandinavcev i. dr. Katoličanov je bilo 38·5%, presbiterijancev 16%, anglikancev 16%, metodistov 13·2%, Židov 1·4% i. dr. Po statistiki iz l. 1931 šteje Kanada že 10,353.778 prebivalcev, od katerih je ok. 4 milijone katolikov; le-ti so zelo plodoviti in narastejo zadnji čas letno za nad 100.000 duš.

Kanada sestoji iz 9 avtonomnih držav, imenovanih »provinca«, in 2 prostranih, a še malo obljudenih teritorijev (North West Ter. in Yukon Ter.). Pokrajina Québec je po veliki večini francoska, ostale imajo večje ali manjše angleške večine. Za splošnopolitična vprašanja so združene (prve štiri po l. 1867) v široko federacijo. Vez, ki jih druží z Anglijo, je sedaj že zelo ohlapna in kanadska politika zavisi popolnoma od ministrov, ki so odgovorni lastnima zbornicama. Mogoče je, da tudi ta vez

¹ Prim. W. V o g e l, Das neue Europa und seine historisch-geographischen Grundlagen, Bonn u. Leipzig, 1925², str. 185, 188 s.

ne bo držala več dolgo: Kanada ima dve drugi možnosti pred seboj, ki sta bolj vabljivi, namreč spojitve s sosedno Unijo (USA) na jugu, ki je kaj močen magnet, ali pa popolno neodvisnost; možna bi bila morda tudi odcepitev obmorskih provinc.¹

Drugače je seveda precej razlik (v podnebjju, tleh, rasi, veri, kulturi) med že 300 let naseljenim vzhodom, ki je zato že bolj industrijski in napreden (Nova Scotia, Prince Edward Island, New Brunswick, Québec, Ontario), in zapadom, ki je še redkeje naseljen in bolj poljedelski (Manitoba, Saskatchewan, Brit. Columbia in oba teritorija). Francozi prebivajo razen v pokrajini Québec še v Novi Škotski in Novem Brunswicku, a v manjših skupinah tudi v drugih provincah (Ontario i. dr.). Kak poldrug milijon pa se jih je izselilo v sosedne države Unije, zlasti v industrijska središča na njenem severovzhodu.

Kanada ima tedaj v glavnem dvojno obeležje: Francozi predstavljajo eno miselnost, Angleži drugo. Prvi so bili prvotno predvsem poljedelci, avtonomisti, katoliki, drugi pa bolj trgovci in industrijci, unitaristi, protestanti. To nasprotje se je v bistvu ohranilo skozi večstoletno sožitje, polno borb, do danes, čeprav so krvavi boji minuli in se je industrija na vzhodu že zelo razvila in se na zapadu širi zlasti poljedelstvo; konservativna in liberalna stranka, ki se že dolgo izmenjujeta na vladi, se po svoji usmerjenosti v politiki ne ločita mnogo, a v zadnjih letih stopa na plan kot tretja agrarna stranka, ki ima farmersko gospodarski program. —

Mi si hočemo ogledati podrobneje le razmere na šolskem polju, in sicer predvsem v francoski Kanadi, ki je resda le manjši, a najbolj obljudeni del tega ogromnega britanskega dominija, ležeč na jugovzhodu, v glavnem ob dolnjem teku reke Sv. Lovrenca. Tu najdemo namreč do konca izveden princip, ki se zdi statistični in unitaristični miselnosti v Evropi tako nesimpatičen in neizvedljiv, princip verske šole kot nadaljevanja družine. Sploh so razmere v tej deželi v vseh temeljnih vprašanih šolske zakonodaje za pojmovanje, ki je pri nas običajno, kaj nenavadne in zato posebno poučne. A malokje so se razvile tako nujno in dosledno iz zgodovine in duševne usmerjenosti ljudstva kot tukaj. Zato si moramo predočiti najprej zemljepisne, rasne in politične pogoje, iz katerih je današnje stanje izšlo. (Dalje.)

¹ Prim. Ludwig Kempff, Kanada und seine Probleme, Berlin u. Leipzig 1926, s. 41 ss.

² Prim. R. P. Egide - M. Roy, O.F.M. La Formation du Régime Scolaire Canadien-Français, Québec 1924. — Annuaire de l'Université Laval pour l'Année académique 1924-1925, Québec 1924. — Rapport du Surintendant de l'Instruction publique de la Province de Québec pour l'Année 1923-24, Québec 1924. — Idem pour l'Année 1930-31, Québec 1931. — État financier des Corporations scolaires pour l'année finissant le 30 juin 1930, Québec 1931. — Cyrille F. Delâge, Le Système Scolaire de la Province de Québec, Québec 1931. — H. H. Stevens, Annual Survey of Education in Canada 1930, Ottawa 1932.

Izobrazba naroda

Moj dobrepoljski učiteljski zbor.

Ivan Hribski.

(Nadaljevanje.)

Slavoljub. Dvajsetletni začetnik, vitke postave z lepim in inteligentnim obrazom; na glavi goste, črne, skrbno gojene lase, uravnane v umetniško pričesko. Črne oči, zaščitene z zlatim ščipalnikom. Okrog vratu umetniška pentlja, okrog prs rožast telovnik, hlače zlikane, čevlji svetli. Eleganten, estetično nastrojen mladenič, ki bi veliko bolj sodil med meščane in tržane, kot v popolnoma kmečki kraj. To se je opazilo tudi na vsem njegovem vedenju in zadržanju, bodisi že v šoli ali izven šole. V šoli se ga je držala še profesorska metoda, zato je bil bolj uporabljen na višji stopnji, kjer je spretno dvigal razumnost učencev, ni si pa osvajal otroških in ljudskih src vključno vsem telesnim vrlinam. Ko bi bila še njegova notranjost taka kot zunanost, tedaj bi potegnil vse za seboj. Telesna lepota je izredna pedagoška vrednota, ako harmonira z njo tudi srce, ki ima v vzgoji glavno vlogo. Pestalozzi ni bil obdarjen z lepo zunanostjo, vendar si je osvajal mlado in staro radi plemenitosti srca, za mojim Slavoljubom pa so brenčale predvsem le nekatere deklinacije, katerim je še pravočasno in srečno ušel. Preveliko samoljubje, izvirajoče iz telesnih vrlin, ki niso naša lastna zasluga, ni pedagoško, ker rodi domišljavost, ki jo moramo zatirati že v učencih, a še prej v sebi.

Hrabroslav. Tudi mlad začetnik, toda že kot tak hrabrega, moškega govorjenja in obnašanja. Telesno zdrav, duševno nadarjen, srčno dober. Same lastnosti, ki so potrebne dobremu vzgojitelju-učitelju. Srca pobožnega dobrepoljskega ljudstva si je pridobil z enim samim pogumnim nastopom. Nekoč ga je bil povabil kaplan, naj bi šel z njim kot dober pevec pet litanije pred oltar. Povabilu se je odzval, zato pa si po svojem basu in javnem, pogumnem nastopu pridobil ljudstvo zase. Pogum imponira ljudem. Škoda za šolo, da ni dlje časa služboval v kraju.

Tihomir. Ob prihodu v Dobropolje je imel že nekaj službenih let za seboj. Govoril ni veliko, zato pa globlje mislil. V družbi se je le počasi razgibal in tedaj je razdril marsikako duhovito. Ker je bil srčno dober in ker ni nikomur kalil vode, zato je bil med učiteljstvom, mladino in ljudstvom priljubljen. Najlepša njegova lastnost pa je bila potrpežljivost, ki je pedagoška čednost. Petje ljubi še danes. Jezikovni čut ima zelo razvit, le žal, da mu pero rjavi v miznici. Med vojno smo prav radi brali njegove podlistke, ki jih je objavljaval v »Slovincu«. Škoda, da učitelji tako radi pozabimo na tisto za nas potrebno vodilo: Naj bi ne bilo dneva — brez vrstice!

Hranislav. Tudi ta je bil prišel v Dobropolje kot začetnik. Med ljudstvom se je kaj hitro uvedel. Kot dober pevec se je oprijel poučevanja petja šoli odrasle mladine in je že po nekaj pevskih nastopih zaslovel kot dober pevovodja. V šoli je bil živahen. Živahnost razvedruje mladino in je skrajno potrebna pri pouku. To je vedel že Platon. Glasbene studije je nadaljeval in se je povzpел do profesorja petja in glasbe za srednje šole.

Peroslav. Vedrega duha, npravstvenega vedenja, precejšnjega znanja, idrijsko zgovoren in praktično uporabljen pri pouku. Kadarkoli je utegnil, se je bavil z leposlovjem. Večkrat je že tudi objavil po nekaj črtic, ki so ugajale po vsebini in slogu. Iz Dobropolj je odšel v idrijske hribe, kjer je še danes, četudi so mu Italijani odvzeli poučevanje. Ljudi doslej še ni zapustil. V gospodarskih organizacijah se žrtvuje zanje. Takemu možu in značaju spoštovanje in čast!

Kronoslava. Mlada, vendar silno resna dama. V moško družbo se ni rinila. Kadar se ji le ni mogla izogniti, tedaj se je zadržala tako dostojanstveno,

da si imel nehote respekt pred njo. Med šolsko mladino zelo nežna, pri pouku samostojno ustvarjajoča. Za šablone in posnemanja ni marala.

Živka. Živa kot živo srebro. Obdarovana z različnimi ženskimi čari, od katerih naj omenim samo njen zvonki sopran. Škoda, da ga je uporabljala pretežno le v zaključenih družbah. Ob javnih nastopih bi s svojim glasom veliko pripomogla k učiteljskemu ugledu, za katerega smo dolžni skrbeti vsi po svojih zmožnostih. Po kakem globljem dušeslovnem studiju njena duša ni težila, pač pa po gospodinjski stroki, v kateri se je bila tako izpopolnila, da je postala učiteljica gospodinjskih tečajev. Skozi cvetje in trnje je končno dosegla zaželeno pristanišče — belo Ljubljano.

Ja g o d a. Zdravo, krepko kmetsko dekle. Že samo njeno naravno držanje je bilo simpatično koj na prvi pogled. V daljšem občevanju pa si opazil na nji veliko lepih notranjih človeških lastnosti, kakor: pobožnost, vljudnost, dobrohotnost, odkritosrčnost, vestnost, marljivost, zanesljivost. Sama doma iz dobre, krščanske kmetijske hiše, je umevala psiho kmetijskih otrok. Instinktivno se je zavedala, da žanje vzgojne uspehe le oni učitelj-ica, ki ljubi učence. Na mladino se je tako navezala, da noče pustiti šole, četudi bi jo že lahko, ne da bi ji bilo treba čakati na polna službena leta. Komur je poklic svet, ga bomo pravo. (Dalje.)

Doneski k zgodovini šolstva v Selški dolini.

Dr. Rudolf Andrejka.

(Dalje.)

Na rešitev te prošnje je moral Luznar čakati čez dve leti. Okrožni šolski nadzornik za loški okoliš, dekan Andrej Cuderman v Šmartinu pri Kranju, ki jo je prejel v oceno, jo je upravi državnega gospodstva v Škofji Loki predložil že s poročilom z dne 2. marca 1818, v katerem priporoča imenovanje takrat 23 letnega Luznarja, češ da sta njegova vnema in vedenje prav dobra. Upraviteljstvo (Verwaltungsamt) državnega gospodstva v Škofji Loki pa je prošnjo zadrževalo skoraj dve leti. Vzrok je bila nezadostna dotacija učitelja v Selcih. K postavnim dotaciji 130 fl. na leto je manjkalo 98 fl. 30 kr. Pogajanja s Selško občino so se vlekla skozi celo leto 1818. Iz tega leta je ohranjen v župnem arhivu zapisnik z dne 17. avgusta, po katerem so občinski možje in vsi ključarji všolanih sosesk sklenili, da bo prispevala vsaka hiša v Selški¹ fari po 10 kr. za naslednja tri leta. Toda ta način ni bil priljubljen in treba je bilo precejšnjega pritiska šolskih oblastev, da je občina l. 1819. primankljal k redni dotaciji za učiteljsko in cerkovniško službo, ki se je med tem zvišal na 115 fl. 50 kr., zagotovila s prostovoljnimi prispevki. Šele sedaj je oskrbnik drž. gospodstva v Škofji Loki, Janez Hradecky² poslal spis c. kr. administraciji državnih posestev v Ljubljani kot šolskemu patronu. V poročilu z dne 21. decembra 1819 pojasnjuje vzroke zamude in predlaga, da naj administracija tega zaslužnega (würdig) šolnika prezentira za stalno službo. Odslej se razvija uradovanje hitreje. Administracija državnih posestev v Ljubljani prezentira Luznarja škofijskemu konzistoriju dne 29. dec. 1819 za službo učitelja in cerkvnika v Selcih, ker »vrši Luznar to službo že dalje časa na vsestransko zadovoljnost in ker sta mu tako okr. šolski nadzornik kakor tudi patronatni zavezanec, uprava drž. gospodstva v Loki, izdala najpohvalnejšo izpričevalo«.

Spis je romal po predpisih na ilirski gubernij.³ Ta je z razpisom z dne

¹ Selška dolina, Selška občina, Selška fara pišem izjemoma z veliko začetnico, da ne bo zamenjav z besedo selški (selo).

² Poznejši zaslužni ljubljanski župan (1820—1846). Po njem je imenovana Hradeckega cesta pod Golovcem in Hradeckega most med Jurčičevim trgom in Tranču.

³ Ilirski gubernij za Kranjsko in Koroško je bil najvišje deželno upravno oblastvo od l. 1815—1850; njega sta nadomestila od l. 1850—1860 namestništvo, od l. 1860—1918 pa deželna vlada za Kranjsko.

28. januarja 1820 izjavil, da ni ovire, da se Luznarju, ki je že 24 let star in ga uradi opisujejo za marljivega in spretnega šolnika, podeli po predlogu konzistorija stalno učiteljsko mesto. Konzistorij naj torej izvoli izdati Luznarju po § 18 poglavje II. šolskega kodeksa namestitveni dekret in mu ga doposlata po nadzorstvu šolskega okoliša.

Škofijski konzistorij v Ljubljani je dne 10. februarja 1820 izdal dekret po predtiskanem obrazcu, s katerim se Franc Luznar, provizorni učitelj v Selcih, »glede na njegovo priznano sposobnost in dobro vedenje po odloku visokega c. kr. gubernija v Ljubljani z dne 28. januarja 1820 št. 720 imenuje za učitelja in cerkovnika v Selcih v šolskem okolišu Šmartinu pri Kranju. Pričakuje se, da službo brez odlašanja nastopi in da se izkaže z vneto vršitvijo vseh svojih dolžnosti vrednega potrditve visokega deželnege oblastva«.

Razpredel sem nalašč vsebino in potek uradovanja bolj na široko, ker se na tem primeru najbolje razvidijo tedanje razmere v učiteljski službi, pa tudi organizacija šolskih oblastev in jih je le tako mogoče s pridom primerjati današnjim razmeram.

O učitelju Luznarju vemo le še to, da je izvrševal do l. 1857 službo učitelja, cerkovnika in organista v Selcih.

Stanoval je, dokler je bil samec, to je do l. 1833, na očetovem domu »pri knefcu« v Selcih 61. Kot takega ga najdemo vpisanega v aktih in knjigah župnega arhiva v Selcih.⁴

Dne 18. febr. 1833 se je pa poročil, 42½ leta star, z Nežo Rant, hčerko kočarja Valentina Ranta (p. d. Klobovsca) in Helene, roj. Lavtar, rojeno dne 16. jan. 1806 v Selcih 58 ter se preselil z njo v staro mežnarijo Selca 8, kjer je bila tedaj šola. Iz tega zakona so se mu rodili edini sin Franc (r. 22. marca 1836) in hčerke Cecilija (r. 11. nov. 1833), Jera (r. 17. marca 1841) in Marija (r. 15. sept. 1844), ki pa so vsi, še preden so dosegli deseto leto, pomrli. L. 1847 mu je umrla tudi žena Neža, stara 41 let.

Prvemu stalnemu učitelju v Selcih niso bila tla z rožicami postlana. Že l. 1812 toži, kako neredno in s težavo se pobirajo občinski doneski za njegovo plačo, a vendar je vztrajal v tej službi celih 41 let!

Bil ni tako odličen ko njegov tovariš Jakob Demšar v Železnikih, ki si je l. 1824 pridobil naslov »vzornege učitelja«, šoli v Železnikih pa naziv »vzorne šole«, a pomisliti je treba, da so bile razmere v Železnikih takoj spočetka vsled ustaljene materialne podlage, pa tudi vsled vnetega sodelovanja in podpiranja tamošnjega župnika Grošlja in domačinov mnogo ugodnejše. Tudi šolska deca tega fužinarskega kraja je bila dovtetnejša za pouk vsled številnih stikov, ki so jih imeli njih starši s širnim svetom.

V zadnjih letih se je Luznar precej zanemaril. Bolan na srcu in naglušen, je mnogokrat zaspal na katedru. Otroci so se ga pa vendar bali, ker znal je, ne baš prikupne zunanosti, prav grdo pogledati in tudi, če treba, udariti. Rekli so mu grdež.⁵

V prostem času je rad hodil iz Selc v Dolenjo vas k Lencovim, kjer je tedaj gospodaril Matevž Luznar, njegov bratranec, ali pa k Demšarjevim (Kislovim) na št. 12, kamor se je bila l. 1797 omožila njegova teta Maruša Luznar iz Selc 61.

⁴ Matricula Parochianorum Selzachensium pro Pashate examinatorum (Matica Selških župljanov, izprašanih za veliko noč) 1778—1820. V tej za krajevno zgodovino Selc znameniti knjigi je vpisan l. 1819 France Luznar takoj za starši Blažem in Marjeto s pripombo: »Schulmeister«.

⁵ Povedala Frtičarjeva mati (Marija Vrhunc) v Selcih 78 po spominih starejših, že umrlih vrstnic.

L. 1856 je okrožno šolsko nadzorstvo, ki ga je tedaj izvrševal starološki dekan Kramer, pri kn. škofijskem konzistoriju odločno zahtevalo Luznarjevo upokojitev in skorajšnjo nadomestitev s sposobnejšim učiteljem, »ker je znano, da je bil sedanji učitelj Franc Luznar za šolski pouk že prej nesposoben, sedaj pa je postal vsled starosti in naglušnosti povsem nezmožen ter je šoli bolj v kvar nego v prid« (Poročilo z dne 4. decembra 1856, št. 252/71).

Stvar pa ni šla tako hitro od rok, kakor je želel starološki dekan. Treba je bilo prej poskrbeti za pokojnino učitelju Luznarju v znesku 120 fl. na leto. Novi učitelj bi se tudi ne bil zadovoljil s staro dotacijo, ki se je morala torej zvišati na tedaj običajni znesek 259 fl. na leto; vrh tega je bilo treba poskrbeti naturalno stanovanje. Tudi šolska soba v mežnariji se je morala vsled močnega porastka šolagodnih otrok razširiti in prenoviti.

Vsem tem novim zahtevkom je bilo treba dati trdno gmotno podlago s proračunom potrebnih stroškov in njih kritja. Namestništvo in konzistorij sta zahtevala od Selške občine predpisano fasijo. Ker prva fasija z dne 29. novembra 1856 ni ustrezala tem zahtevam, je občina, odnosno krajevni šolski svet izdelal drugo z dne 29. januarja 1857. Iz njih so nazorno razvidne tedanje šolske razmere v Selcih, zato jih priobčujem v celoti.

(Dalje.)

Književnost

Ivan Cankar, Zbrani spisi, XV. zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani 1933. Strani XXI + 327. Cena: broš. 68 Din, polplatno 80 Din, celo platno 86 Din, polusnje 110 Din.

Petnajsti zvezek Cankarjevih zbranih spisov prinaša »Troje povesti« in »Črtice«, ki so izšle do l. 1910; ta dela spadajo v zadnjo dobo pesnikovega bivanja na Dunaju, od katerega se je 1909 nevede za vedno poslovil, in v prvi čas njegove preselitve v Ljubljano, kjer se je začelo zadnje poglavje njegovega življenja in ustvarjanja. Mnogo črtic, ki so ta čas nastale kot sad trdega dela, imajo avtobiografski značaj. Urednik jih je ločil po pisateljevi zamisli in v pričujočem zvezku objavil le tiste, ki niso bile namenjene za nameravano zbirko »Moja njiva«. Tako pričujoči zvezek prav za prav zaključuje dosedanje pesnikovo delo, bodisi da v svoji vsebini obnavlja usodnost življenja, ki jo v zgodbi »O dveh mladih ljudeh« zavrača in dokazuje, da je usodi mogoče kljubovati z zaupanjem vase in zvesto ljubeznijo, bodisi da pobija slovensko malodušnost in škodljivost duševnega hlapčevstva. Vnovič pokaže tudi na krivice, ki jih dela družba brezpravnim in onemoglim. Z ozirom na izrazito idealistično težnjo tedanjega Cankarjevega pisanja se je ob teh delih urednik posebno pomudil pri stilni razčlenitvi posameznih del in je z ostro in fino ločitvijo idealističnega in naturalističnega stila prav s podobami pokazal gradnjo v enem in drugem slogu, kar je še posebna vrednost tega zvezka.

Kakor vsi dosedanji zvezki Cankarjevih zbranih spisov, bo tudi petnajsti vzbudil popolno priznanje glede njegove ureditve in opreme, zlasti pa bo dobrodošel kot nov

korak k celotnemu delu Ivana Cankarja, do katerega nismo več daleč.

Ernst Eckstein, Obisk v karcerju. Tu imamo prevod znane nemške humoreske »Eckstein im Karzer«, ki je posebno razširjena po Reclamovi založnici v Lipskem. Zasmehuje mestnega gimnazijskega direktorja, ki vedno trdovratno vztraja pri starih oblikah. Dijak Rumpf je povsod z glasom oponašal direktorja dr. Samuela Heizerlinga, ki je sicer sestavil »Latinsko slovnico za šolsko uporabo«. Direktor govori samo v narečju n. pr. »Dobru, de na paričete, de sim pastal nazvist sojem prencipam! Ke bi imeli perpomniti v soja apravičba?« Rumpf je vedno trdil, da je »do grla sit gimnazije z njenimi neutemeljenimi omejitvami svobode«. Osmošolec Rumpf je prišel v zapor, a obiskal ga je direktor. Rumpf je pri tej priliki ušel in hitro zaprl ravnatelja »na njegovo mesto« v karcer. Sluga ni maral nič pomagati, ker je po glasu sodil, da je le norčavi dijak v zaporu. Ravnatelj se je končno moral z Rumpfom pogajati, da se mu nič ne bo zgodilo. Tako se je vse poravnalo in moralo seveda na tihem ostati. Zabavo pomnožujejo primerne slike med tekstom. — Od strani 29 dalje ima ta brošurica še prav lepo spominsko črtico o očetu beneških Slovencev Ivanu Trinko-Zamejskem ob njegovi sedemdesetletnici. Dodanih je tudi nekaj domorodnih pesmic iz Trinkovih »Poezij«. Oba spisa je izdala »Mentorjeva knjižnica«, ki se dobiva pri upravi Mentorja, Miklošičeva cesta 7/l. v Ljubljani. Cena izvoda je samo 5 Din.

F. L.

Glasnik društva prosvete v Sarajevu, list za zabavo, pouk in prosvetovanje ima v

št. 4/5 največ vsebine in sliko o srbskem pesniku Jov. Jovanoviču Zmaju. Ima članke o njegovi pesniški vrednosti in mnogo njegovih pesmi. Te so mladinske, ljubavne, patriotske, socialne, šaljive in satirične.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart. Nova izdaja v dveh zvezkih. Izdal ga je s sodelovanjem raznih strokovnjakov »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster in Westfalen«. Vodja izdaje je privatni docent dr. Josef Spieler. Prvi zvezek obsega poglavja od »Abend-gymnasium« do »Kinderfreunde« z 12 grafičnimi slikami, XVI in 1344 strani. V platnu stane 28:80 M, v usnju 32:40 M. Drugi zvezek obsega poglavja od »Kinderfür-sorge« do »Zwangszustände« z 19 grafičnimi slikami, XVI in 1500 strani ter stane v platnu 32 M, v usnju 36 M. Naroča se pri knji-gotržnici Herder, Freiburg im Breisgau. — Vedno bolj je jasno, da stoji vzgoja in njeni problemi v neločljivi zvezi z vsem življen-jem. Obravnavajo se zato z enako vne-mo biološki, psihološki, pravni, filozofski in verski temelji. Izobrazni in vzgojni cilj, učenci in gojenci, nositelji izobrazbe in vzgoje, oblike in metode vzgojnega dela stoje v vseh krogih, kakor se uporabljajo v mnogih vzgojnih, izobraževalnih in učnih zavodih. Poleg temeljnih in strokovnih znanosti se

obravnavata med drugim gospodarska vzgoja, umetnostna, moralna in verska vzgoja. Vsi učni predmeti so obravnavani posebej in v zvezi s skupnim ciljem vzgoje: družina, otroški vrtec, narodna šola in stopnje do univerze. Kakor je za bistvo in sedanjost primerno, je dalekosežna materija v sistematične članke porazdeljena in se drži zgodovinskega razvoja. Na videz abe-cedno uvrščeni deli se stekajo v celoto. Ker nastopa vzgoja iz enostranske šolske izobrazbe rada samostojno, je »Lexikon der Pädagogik der Gegenwart« pozoren na proces kulture in se ozira na vzgojitelje ali zunanje vzgojne faktorje (kino, radio, sport, tisk i. dr.) ter jih izčrpno zaokroža v vsakem članku. V drugem zvezku dodani osebni in rečni register v obsegu štirih pol olajšuje pregled za celotnejšo zvezo raznih posameznosti. V terminološkem oziru, ki je v pedagogiki še večkrat nejasen, hoče prinesiti več gotovosti v pedagoškem mišljenju. Dandanes je neko napeto razmerje med poukom in življenjem. »Lexi-kon« se trudi za plodovito zvezo in je praktičen v biografskem, zgodovinskem in orga-nizatoričnem oziru, a znanstveno teoretično fundiranje temelji v vseh praktičnih stvareh in teoretične naloge se ravnaajo s pogledom na pedagoško prakso. Večidel doneskov se ne samo mimogrede prečitati. F. L.

Zapiski

† **Knezoškof dr. Andrej Karlin.** Naša severna meja — lavantinska škofija je izgubila dne 5. aprila prevzvišenega vladiko gospoda dr. A. Karlina. Pokojni je umrl v 76. letu življenja. Njegovo kulturno — publicistično in organizatorično — delo je bilo zelo mnogostransko. Spisal je učno knjigo starega in novega zakona, poslovenil je Alfonza Ligvor-skega »Pripravo za smrt«, priredil potopis »V Kelmoraj« (1903), potopis »Po albanskih gorah« (v »Domu in svetu«), skupno z Žlogarjem »Mestno farno cerkev sv. Jakoba v Ljubljani«. Posebno se je zanimal za glasbo ter je od l. 1905 do 1910 urejeval »Cerkveni Glasbenik«. Škof lavantinski je bil od l. 1923, skoraj 10 let. Velik častilec je bil svojega prednika A. M. Slomška in povzročil gibanje za njegovo povzdignjenje v svetniško blaženost. Pogreb g. Andreja Karlina se je vršil v Mariboru dne 10. aprila ob velikanski množici hvaležnega ljudstva. Častitljiv pokojnik ostane vsem v najboljšem spominu.

Velikonočno zborovanje Slomškove družbe.

Za letošnje velikonočne počitnice se je zopet zbralo članstvo Slomškove družbe na zborovanje, 18. t. m., to pot pri Sv. Jožefu v Ljubljani. Ob 8 je bila sveta maša, pri kateri je prepeval ad hoc sestavljeni pevski zbor. Po sv. maši je bila pridiga o udeleženju učiteljstva v Katoliški akciji.

Nato se je vršilo v dvorani zborovanje. Predsednik Štrukelj je pozdravil vse od blizu in daleč, prav posebno še čč. redovne sestre. Ker se napovedana predavateljica gospodična Milka Gulinova ni mogla udeležiti zborovanja in je zaradi tega odpadlo napovedano predavanje »Več srčne kulture!«, je šolski upravitelj Štrukelj predaval o temi »Temelji in cilji vzgoje«. V predavanju, ki bo izšlo v »Slovenskem učitelju«, je predavatelj temeljito osvetlil temelje vsakršne vzgoje, ki vodijo do pravih ciljev. Trden temelj vzgoji pa mora biti geslo:

ljubi Boga in svojega bližnjega. Da pa se pri vzgoji dosežejo pravi cilji, je treba posebne trdnosti volje. Predavatelj je naštel in nazorno opisal najboljše vaje za okrepitev volje, ki so vse usmerjene v lastno in samostojno otrokovo življenje. Pa tudi vzgojitelj mora biti osebnost, značaj. Le tak značaj je zmožen, da prepoji mladino s krščanskim duhom, iz katerega jo bo lahko vzgajati za Boga, domovino in državo. Označil je tudi dve rani na telesu sodobnega človeštva, t. j. materijalizem in kapitalizem, ki sta zlasti v današnjih dneh velika ovira prave vzgoje. Zato je treba najprej skušati zaceliti ti dve rani, da bo vzgoja privedla do pravih ciljev. Treba je otrokom pokazati življenje kakršno je ter jih zlasti vaditi v dobrotelnosti, za kar je vsak dan in v vsakem primeru dovolj prilike. Tako bodo iz naše mladine postali srčno-kulturni ljudje, ki bodo radi dali Bogu kar je božjega in kralju kar je kraljevega.

V debati se je sprožila misel, da bo na prihodnjem zborovanju, oziroma tečaju v velikih počitnicah predaval šolski upravitelj Pero Horn »O volji«, katero stvar že dolgo proučuje.

Pri slučajnostih je bil razgovor o počitniškem zborovanju, oziroma tečaju, o duhovnih vajah za učitelje in učiteljice in o romanju v Rim. Nekateri so se tudi navduševali za večdnevni izlet na Jadran. Za vse te prireditve naj se vsi oni, ki se zanje zanimajo, priglase odboru. Nato je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje. Popoldanske ure so združile Slomškarje v prijetnem razgovoru na nebotičniku. A. L.

Prvi koraki. V članku »Zlo naroda«, ki ga je spisal Fran Albrecht in je bil priobčen v letošnji »Sodobnosti« št. 2, čitamo poleg drugih resnic tudi tale odstavek: »Tisoč let je bil ta rod nasilno potiskan ob stran, izrivan iz zgodovine, neznan ljudstvece neukih kmetov, ponemčenih rokodelcev, dekel in hlapcev — pa evo, komaj je poskusil prve plahe samolastne korake v zgodovino, že so zadobili v njem premoč vsi najslabši elementi tega rodu, vsi dvomljivci in omahljivci, vsi nejeverniki in maloduš-

niki, ki bi ga po vsej sili radi zavrli v njegovi veseli, upapolni osvestitvi samega sebe, v zavesti lastne moči in suverenosti ter ga potisnili zopet v neko podrejeno, nesamolastno in nesvojsko, naroda nevredno in nečastno življenje. In dasi jim to ne bo nikdar in nikoli uspelo, ker teži čas v svojih najglobljih pogonskih silah v docela nasprotno smer, zahtevajoč od vsakega posameznika pa tudi od naroda in to celo od najmanjšega in najšibkejšega, da se preizkusi, pretehta in premeri do zadnjega življenjskega stržena, da si sam določi meje svojih moči ter neizprosno in brezobzirno pregleda svoje življenjske možnosti in nezmožnosti, — je vendarle ta doba, ki je in ostane ena najbolj nelepkih, najbolj skrunih strani v zgodovini slovenskega življenja, značilna za bistvo slovenskega človeka, preznačilna za omahljivo in ne še izoblikovano bistvo slovenskega naroda, da se začudeno in strmé sprašuješ, kako, zakaj, odkod je to mogoče.«

Iz razvoja francoskega šolstva. Vso vzgojo v državi je Napoleon podredil slovit, leta 1808 ustanovljeni Université Imperiale de France, svojevrstni ustanovi in prosvetni organizaciji, ki ji v zgodovini prosvetne politike na vzgojnem polju ni najti primere. Ta Université Imperiale, ki še danes služi za zunanje ogródje vsemu francoskemu šolstvu, nima nič skupnega z bolj ali manj avtonomnimi univerzami, zavodi za svobodno znanstveno delo in raziskovanje, kakršne poznamo iz nemškega kulturnega sveta in po katerih smo si uredili tudi našo univerzo. Napoleonovo Université Imperiale bi prej mogli primerjati zaigrizeno centralističnemu in do skrajnosti birokratičnemu ministrstvu prosvete ali majhne skupine vladodržcev. Enotnemu, slepo se pokorečemu zboru učnega osebja za vse učne stopnje je bil poverjen v državi monopol vse vzgoje, ki jo je usmerjal in vodil osrednji organizem, neposredno in v najmanjših potankostih docela odvisen od državnega poglavarja. Šole, učitelji, profesorji in učenci predstavljajo po tej zamisli mehanično priredje učnih zavodov in človeških atomov, ki jih družijo v ce-

loto abstraktna splošnost enega samega, v vseh primerih istega vzorca, ki mora biti upodobljen in uresničen vedno in povsod enako za vse šole, za vse učitelje, za vse profesorje in za vse učence. (S. Hessen: L'Etat et l'organisation de l'enseignement en France et en Angleterre (Archives de Philosophie du droit et de Sociologie juridique, 1931, Paris). — Ta etatiistična vzgoja, ki že v kali zatira vsak poizkus individualne vzgoje, ki učencu in učitelju odreka svoboden razmah in učitelja oklepa v tesen sistem mrtvih, navadno slabih in površnih učnih predpisov, je še danes značilna za vse države, ki v svoji prosvetni politiki vede ali nevede posnemajo zastareli Napoleonov sistem. Najznačilnejše poteze tega utilitarističnega etatizma na vzgojnem polju so popolna centralizacija vse šolske uprave, odvisnost učiteljskih zborov vseh vrst šol od ljudskih razredov do univerze od trenutnega vladnega režima, stroga enakost učnih načrtov za vse kraje in šole brez najmanjše razlike, pikolovski, brezplodni in mrtvi formalizem bodisi v upravi, bodisi v vzgoji. (Stanko Leben v članku »Centralizem v šolstvu«; Sodobnost 1933, št. I.)

Nemška narečja. Na Zugspitze, 3000 metrov visoki vrh med Tirolsko in Bavarsko, vozi žična železnica. Vrh gore je gostilna, v veliki jedilnici sedi pri mizah mnogo izletnikov. V jedilnico vstopi gorski vodnik in glasno zakliče med množico v nemškem tirolskem narečju: »Wenn die Herrschaften den Zug no d'rzwischen wölln, miaßn se se schleinen!« — V hipu zavlada tišina, a na večini obrazov je brati osuplost. Neki gospod v zeleni turistovski obleki pravi soprogi: »Nu, här mal, meine Kuteste, wees kneppchen, ich hab' d'r keene Ahnung, was unser Freund da gemeent hat.« — In drugi pravi ženi: »Wat quasselt denn der Fritze? Ach, det ist ja zu doll, wenn man nich'n Schimmer vasteht?« — Tretji pravi prijateljema: »Nu, kiekht Euch mol den Minschen an, de kann ja nich mol dütsch machen! Wat had he denn segt? Wat schoelt wi?« — In četrti pravi sinu in hčeri, ki ga vprašujoče gledata: »Waas Gott, maant Ihr, ich hätt den Kerl ewe veschtane? Was

is denn dees for e Gebabbel?« — In podoben učinek kakor pri teh štirih mizah so imele besede vodnikove pri mnogih drugih. Tirolec je zapazil, da so njegove besede ostale brez učinka, nihče se ni pripravljaj, da bi vstal od mize. Zbrani Nemci ga niso razumeli. Zato je zdaj rekel v pismeni nemščini: »Wenn die Herrschaften noch zum nächsten Zuge zurecht kommen wollen, so müssen sie sich beeilen!« Zdaj so ga vsi razumeli! — Jasno je: Nemci se morejo razumeti med seboj samo, če govore v pismenem jeziku. Posamezna nemška narečja se ogromno razlikujejo med seboj. Vsekakor bolj kot slovenska.

Profesor bogoslovja v Celovcu dr. Reinprecht, po rodu Nemec, ki pa se je naučil tudi slovenščine, je trdil, da se posamezna nemška narečja bolj razlikujejo med seboj nego slovenščina in srbohrvaščina. Ugodne politične razmere so imele za posledico, da so vsi Nemci sprejeli en skupni pismeni jezik, ki družijo vse Nemce v en skupen narod. — Vse premalo skrbi posvečamo slovenskim narečjem. Ne poznam knjige, v kateri bi bila obdelana in v kateri bi bili podani primeri iz vseh slovenskih narečij. In vendar bi bilo to velezanimivo. To bi bilo tudi zato zelo pomembno, ker bi iz take zbirke slovenskih narečij lahko razvideli, kako so si posamezna narečja slična med seboj ne glede na deželne in državne meje. Razvidelo bi se n. pr. tudi, kako bedaste in tendenciozne so trditve koroških nemških učenjakov kot dr. Wutte, da so koroška slovenska narečja bližja in sličnejša nemščini nego ostalim izvenkoroškim slovenskim narečjem! Zato: več pozornosti slovenskim narečjem! K. S.

»Dom in svet« l. 1933 ima na ovitku 1.-2. številke med drugim naslednji p r o g r a m :

»Dom in svet« se prej ko slej zaveda, da kultura ni sama sebi namen, po drugi strani pa tudi ni samo sredstvo za zmago življenjskega naziranja, marveč predstavlja lahko samo popolno in živo spojitev duha in oblikovanja. Kakor »Dom in svet« odklanja izključno tostransko pojmovanje življenja in kulture, tako mu je tuj vsak neživljenjski apriorizem

in neduhovni utilitarizem. Zakaj tudi iz religijoznih osnov je kulturni napredek možen le tedaj, če so njegovi glasniki tvorne osebnosti. Kakor doslej bo »Dom in svet« tudi poslej zvesto služil ideji naše narodne skupnosti s tem, da bo poudarjal vezi, ki nas vse, ki smo ene krvi, podtalno vežejo med seboj tudi tam, kjer

se sicer razhajamo v pojmovanju duhovne svobode. Vse naše delo nam mora biti radosten izraz slovenske kulture, mora biti volja, boriti se za zmago tega ideala iz vseh moči, ki so vsakemu dane iz svete zakladnice našega narodnega genija, da se tako tudi v sedanosti razodene njegov živi stvariteljski obraz.

Obzornik

Nj. Vel. kralj Aleksander I. v Gornjem Milanovcu. Dne 7. maja je naš kralj bil pri otvoritvi nove narodne šole v Gornjem Milanovcu v Šumadiji. Pri tej priliki je imel pomenljiv govor o potrebi šole s poudarkom, da je za narodno edinstvo in kulturni dvig šola na prvem mestu.

Dokument časa. Bavarski minister prosvete Schemm je dal vsemu učiteljstvu o verski in narodni liniji tako-le navodilo:

»Ugotoviti je treba še enkrat, da se opira naša država na krščanske in nacionalne temelje. Minister prosvete izvaja iz tega načela svoj prvenstveni cilj, da ustvari na Bavarskem odgojni kader, ki bo izpodnesel tla vsemu marksizmu in svobodnjaštvu. Za bodoče je torej nemoogoče, da bi kadar ali kjerkoli bavarski učitelj kateregakoli zavoda dovoljeval, da bi se kakršnikoli svobodnjakarski ali marksistični nazori v šolo vtihotapljali ali razvijali. Ako bi se v resnici kaj takega pripetilo, bi bilo treba takoj seči po kazni, da se taka učna moč odstrani.

Dalje ima naučni minister nalogo, da v bodoče prepreči vsak kino na Bavarskem, »ki ne podpira narodne in krščanske odgoje«. Vsled tega poziva novi naučni minister prav resno vse, ki so poklicani za vzgojo, naj skrbe, da se noben bavarski otrok ne bo odtegnil verskemu pouku. Tudi za šolsko molitev se naučni minister zanimlje v povečani meri. Molitev naj šolski pouk uvaja in zaključuje, kjer se to še ni zgodilo...

Schemm zahteva tudi, naj pri verstvenem pouku ne prevladujejo intelek-

tualne metode, saj je versko poučevanje oblikovanje otrokove duše. Verski pouk naj preveva resnična, notranja iskrenost, podpira in krepi naj ga pa vernost in značajna osebnost učitelja in vzgojitelja...«
A. Č.

Umevanje učiteljskega poklica. V deželnem zboru solnograjskem je večina krščansko socialnih in narodno socialnih poslancev sprejela predlog, po katerem je učiteljskemu osebju prepovedano sodelovati v brezbožnih zvezah, v svobodomiselnih organizacijah in v soc. demokratskih mladinskih združenjih. Soc. dem. poslanci so se seveda protivilili. Predvsem je dajal duška svoji nejevolji njih govornik, dež. glavarja namestnik Preussler, ki je imenoval novi sprejeti zakon »infernalno zasramovanje delavstva«. Ali soc. demokratje tako umevajo skrb za dobro vzgojo otrok?!

Zopet obvezen verouk na vseh avstrijskih šolah. Verska vzgoja brez verskih vaj visi v zraku, nima hrane in ne življenja. To je spoznala avstrijska vlada, ki je po svojem naučnem ministru dr. Rintelenu razglasila, da je razveljavljena naredba, ki jo je vsilil pred 14 leti znani državni podtajnik Gloeckel. Po tej naredbi šolska oblast ni mogla terjati od mladine, da bi se udeleževala verskih vaj; če se kdo izmed učencev ali učenk ni brigal za verske vaje, se to ni smelo všteti pri redovanju.

Prvi, ki se je toplo zahvalil naučnemu ministru za to velikonočno darilo, je bil nadškof in kardinal dr. Innitzer, »ker je na ta način zakonito pravno stanje glede versko-nravne vzgoje pri šolski mladini zopet vpostavljeno«.

V krščanskih vrstah avstrijskih državljanov je bila naredba dr. Rintelena sprejeta z iskrenim zadovoljstvom in hvaležnostjo. A. Č.

Sedem proti eni. Nedavno je bilo v Monakovem vpisovanje v prvi razred osnovne šole. Priglasilo se je 7767 otrok, 58 manj kot lani. Za versko šolo je bilo priglašanih 6512 (lani 6510), za simultano pa 1195 (lani 1255). Tekom dobrih deset let je število učencev verske šole poskočilo od 76,8% na 83%, število učencev brezverske šole pa je padlo od 23% na 16%. Kar tiče vzgoje, se starši, ki se zavedajo svoje odgovornosti do otrok, ne dajo strašiti od veri sovražnih strank. A. Č.

Šolstvo v Palestini. Katoliško šolstvo v Sveti deželi lepo napreduje. Najbolje so zastopane francoske šole, ki jih je v vsej Palestini 38. Italijani jih imajo 13; latinski patriarhat razpolaga s 24, frančiškanska kustodija s 14; združeni Grki oskrbujejo 18 zavodov. Nemci so se bili pred vojno že dobro vsidrali in uredili 20 vzornih šol; po vojni so mogli otvoriti samo 3. Nemška dekliška šola (katoliška) v Jeruzalemu šteje 300 gojenk. Močnejše so zastopane šole protestantskih Nemcev, ki razpolagajo s 15 zavodi. A. Č.

Protí lajicizaciji šole na Češkoslovaškem so složno nastopili vsi katoličani in evangeličani. Zveza reformiranih svečnikov na Slovaškem zahteva, naj konvent z vsemi silami ščiti pravice cerkve do šole, ter naj — če treba — to zadevo spravi celo pred Društvo narodov. Skupna in odločna fronta proti načrtu šolskega zakona, ki ga je nameraval predložiti češki prosvetni minister Derrer, bo imela, kakor se kaže, dober uspeh. A. Č.

Vzgoja italijanske mladine. Časopis »L'Europe Nouvelle« v Parizu je prinesel članek o vzgoji italijanske mladine v vojaškem duhu. Od 8. do 18. leta mora vsak mladi Italijan sodelovati v kaki balilski organizaciji, da se vzgoji v borbenem duhu in za vojaško službo. Sedaj je v tej organizaciji organiziranih okrog dva milijona dečkov in deklic. Razdeljeni so v 700 do 800 legij in jih vzgaja

okrog 40.000 častnikov iz fašistične milice in okrog 2000 katoliških duhovnikov. Po taki vzgoji sledi od 18. do 21. leta triletna vojaška služba. Posebej obstoja še organizacija milice na vojaški podlagi, ki šteje okrog 300.000 članov. Za geslo nosi: verovati, pokoriti in boriti se. Mladina se vzgaja že od začetka za kolektivno življenje. Pri njej se več ne upošteva individualnost in tudi ne ljubezen za svobodo, kakor so jo nekdaj oznanjevali Garibaldi in Mazzini. Mladina prezira ideale, za katere so se ljudje toliko strastno borili n. pr. priznanje ljudskih pravic in demokratičnih ustanov.

Nenavadna vzgojna sredstva. Znano je, da so Angleži izvrstni vzgojitelji, ki jim nikoli ne poide iznajdljivost. En zgled! V neki poboljševalnici za padla dekleta so dobili nove goste. Pravi izmeček, kakor ga tudi ta zavod še ni bil videl. Zalegla ni nobena beseda, nobena kazen, nobena nagrada. Dekleta so bila kakor obsedena. Slednjič se je voditeljica Miss Barker nečesa domislila. Nabavila je večje število raznih pihal in jih razdelila dekletom. Nato je nastal tak peklenški koncert, da je vsa soseščina oglušela. Potem je pa nastal mir in ta mir je bil trajen. Dekleta so postala za vzgojo sposobna. Zdivjala so se bila dodobra.

Pridna deklica. Mati: Kaj si pa iskala po knjigi o vzgoji deklet? — Rada bi vedela, če me pravilno vzgajaš.

Kaj naj priporočam mladi generaciji? Predsednik češkoslovaške republike Tomaž Masaryk je v razgovoru z dopisnikom angleškega poročevalnega urada Reuter dejal: »Mladina naj dela in se uči. Premišljuje naj, ali je potrebno biti član katerekoli stranke, obenem pa naj se zaveda, da je napačno biti nasprotnik vsake stranke. Lahko je vplivati na stranko, čeprav nisi njen član. Radi naziranj mlade generacije ne smemo biti pesimisti. Mladina uganja tudi danes neumnosti in še bolj kakor smo jih mi, toda gotovo bo premagala ta čas. Dejstvo je, da je današnja mladina bolj kritična, mnogo bolj kritična, kakor smo bili mi v svojem času in mislim, da tudi bolj pravična.«

Listnica. Zaradi pomanjkanja prostora pridejo vsi drugi članki na vrsto v poznejših številkah.

Občni zbor Slomškove družbe bo med glavnimi počitnicami, t. j. koncem meseca julija, najbrže 29. julija in sicer v Ljubljani. Podrobni program bo objavljen v Slovincu.

Romanje v Rim. Slomškova družba kot taka ne bo priredila romanja v Rim. Posamezni člani pa se lahko pridružijo romanju v Rim K. A. (Katoliški akciji), kamor naj pošljejo svoje prijave. Prijave se lahko pošljejo tudi tajnici g. Anici Lebarjevi, ki jih bo oddajala na pristojno mesto.

Izlet. Slomškova družba bo priredila med glavnimi počitnicami izlet na Sušak, Trsat in otok Krk. Odhod 10., vrnitev 15. julija t. l. Prijave sprejema predsednik. Prijaviti se je do 1. julija. Stroški so proračunjeni na 400 Din za vožnjo, prehrano in prenočišče. Izletni odbor (Erjavec, Grad, Kleinmayer) je sestavil nastopni program: V ponedeljek zvečer odhod iz Ljubljane; v torek zjutraj prihod na Sušak, nato izlet in sv. maša na Trsat, opoldne kosilo, popoldne odhod na Omišalj. V sredo dopoldne izlet z avtomobili v Krk, popoldne izlet v Aleksandrovo in Košljun; zvečer vrnitev v Omišalj. V četrtek ves dan v Omišlju. V petek zjutraj odhod v Ljubljano. Pridružite se nam!

